

PORADNIK OBYWATELSKI

Katarzyna Klimek-Michno
Anna Pasieka

Autorki:

Katarzyna Klimek-Michno

Anna Pasieka - Wstęp, „Na skróty o obywatelskości...”, „Obywatel i obywatelka w samorządzie”

Projekt graficzny i skład:

Agata Wajer-Gądecka,

poleznaku.pl

Konsultanci merytoryczni i współpracownicy Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych:

Ewa Chromniak – Koncepcja „Poradnika obywatelskiego”

Łukasz Waszak – Samorząd i koncepcja „Poradnika obywatelskiego”

Wojciech Krzysztoń – Samorząd

Tomek Otko – Formalne inicjatywy pozarządowe, Inicjatywa Lokalna

Anna Rodacka i Julia Chojnacka – Wolontariat

Małgorzata Głuszak – Grupy samopomocowe

Korekta:

Małgorzata Ćwiżewicz

Wolontariuszki Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych:

Ewa Łukasik – inspiracje

Anna Krzywoń – inspiracje, informacje nt. porad prawnych dla mieszkańców

Ilustracje wykorzystane w publikacji są pracami dzieci i młodzieży nadesłanymi w ramach konkursu „Budzimy aktywność w Dzielnicy”, jaki został ogłoszony w grudniu 2011 roku przez Dzielnicę XIV Czyżyny i Fundację Biuro Inicjatyw Społecznych.

Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych

Kraków 2012

Nakład – 1000 szt.

„Poradnik obywatelski” jest publikacją przygotowaną w ramach projektu „Samorząd z inicjatywą”.

SWISS
CONTRIBUTION

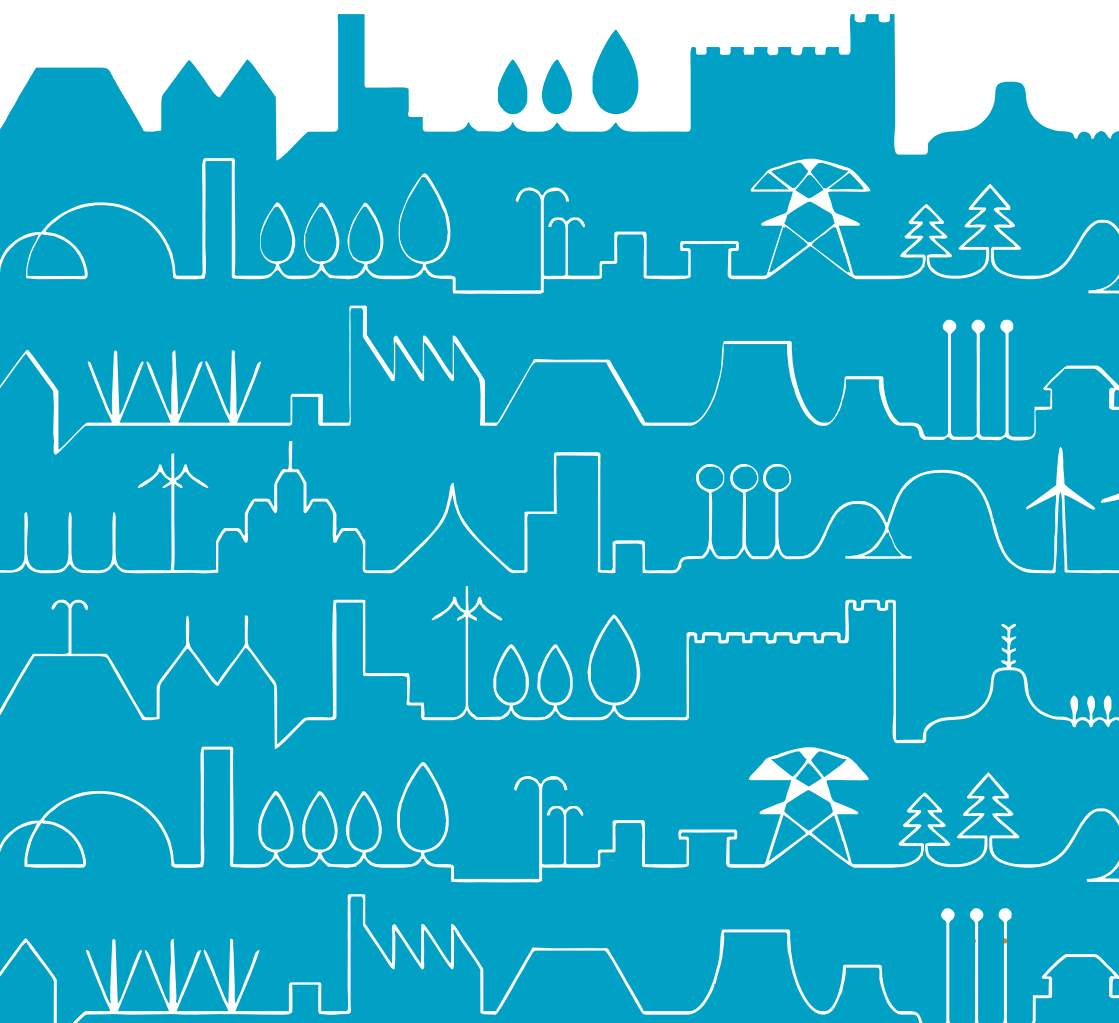

SPIS TREŚCI

5	WSTĘP
7	O poradniku jak powstał...
9	ROZDZIAŁ 1. NA SKRÓTY O OBYWATELSKOŚCI, SAMORZĄDZIE, PARTYCYPACJI I POMOCNICZOŚCI
12	Konstytucyjne prawa i obowiązki obywateli
13	Świadomi obywatele w samorządzie
14	Dialog społeczny i partycypacja obywatelska
16	Zasada pomocniczości
17	ROZDZIAŁ 2. OBYWATEL I OBYWATELKA W SAMORZĄDZIE
20	Struktura i zadania samorządu
22	Kompetencje władz samorządowych Krakowa
26	Miejskie jednostki organizacyjne
29	ROZDZIAŁ 3. POZNAJMY NASZE PRAWA
33	Prawo dostępu do informacji publicznej
36	Udział w sesjach i posiedzeniach
36	Kontakt z radnymi
38	Skąd czerpać informacje o sprawach ważnych dla mieszkańców
39	Konsultacje społeczne
43	Narzędzia interwencyjne
45	Protest i zgromadzenie publiczne

47	W obronie swoich praw - skarga
49	Inicjatywa uchwałodawcza w rękach mieszkańców
51	„Tak” lub „Nie” – referendum lokalne
53	Decydujące 100 tysięcy podpisów
55	ROZDZIAŁ 4. AKTYWNOŚĆ W SPOŁECZNOŚCI
58	Zostań dziennikarzem!
59	Jak zostać wolontariuszem?
64	Przykłady inicjatyw
66	Z sąsiadem za pan brat
69	Bank czasu
77	ROZDZIAŁ 5. FORMALNE SPOSOBY SAMOORGANIZACJI
80	Jak założyć stowarzyszenie?
83	Jak założyć fundację?
84	Wspólne procedury związane z rejestracją stowarzyszeń i fundacji
84	Na czym polega różnica pomiędzy stowarzyszeniem a fundacją?
87	ROZDZIAŁ 6. DOBRE PRAKTYKI I INSPIRACJE
90	Polskie „dobre praktyki” aktywizowania obywateli
92	Metody i techniki włączające obywateli do współdecydowania w Europie
95	ROZDZIAŁ 7. POŻYTECZNE ADRESY
103	ROZDZIAŁ 8. O PROJEKCIE
107	O FUNDACJI BIURO INICJATYW SPOŁECZNYCH

WSTĘP

Poradnik obywatelski jest publikacją dedykowaną mieszkańcom Krakowa, którzy mają energię i gotowość do patrzenia przez pryzmat potrzeb całej społeczności w miejscu gdzie żyją i mieszkają.

To publikacja dla tych, którzy:

- » chcą aby ich osiedla, dzielnice i miasto były przyjazne mieszkańcom;
- » zauważają problemy i potrzeby ludzi, z którymi mieszkają „po sąsiedzku”, mają pomysł na ciekawą inicjatywę dla mieszkańców i szukają odpowiedzi jak zacząć;
- » zastanawiają się jak bardziej pożytecznie poświęcać swój czas i umiejętności dla dobra wspólnego,
- » albo są niezadowoleni z decyzji podejmowanych przez władze samorządowe i szukają możliwości wyrażania swojego zdania lub chcą mieć możliwość wpływania na decyzje, które ich dotyczą.

W „Poradniku” pokazujemy jakie są kompetencje poszczególnych szczebli samorządu w Krakowie, czego możemy oczekiwać od reprezentantów władzy samorządowej, czym jest informacja publiczna i co to znaczy, że mamy do niej dostęp, jak można wziąć udział w konsultacjach społecznych, co zrobić w sytuacjach kiedy wiemy, że nasze prawa są łamane? Opisujemy również przykłady aktywności obywatelskiej w społeczności takie jak: dziennikarstwo obywatelskie, wolontariat, przykłady grup obywatelskich i inicjatywę lokalną – narzędzie współrealizacji zadań publicznych samorządu z jego mieszkańcami. Wskazujemy jak założyć stowarzyszenie i fundację oraz jakie są między nimi podobieństwa i różnice. Opisujemy również przykłady „dobrych praktyk” dotyczących aktywizowania obywateli do brania bardziej aktywnego udziału w życiu publicznym z Polski i zagranicy. Na końcu zamieściliśmy pożyteczne adresy urzędów i instytucji, telefony i linki do stron oraz informacje o możliwości skorzystania z bezpłatnych porad prawnych dla Krakowian.

Mamy świadomość, że „Poradnik”, który Państwu przekazujemy nie wyczerpuje tematu. Naszym zamierzeniem jest wskazanie przykładów inicjatyw i możliwości aktywnego korzystania z praw obywatelskich, wskazanie praktycznych in-

formacji prawnych, procedur potrzebnych do podejmowania działań. W „Poradniku” chcemy pokazywać przede wszystkim możliwości współpracy obywateli z samorządem i aktywność społeczną realizowaną poprzez zrzeszanie się w grupy formalne i nieformalne aby rozwiązywać nasze problemy - na najniższym poziomie - tam gdzie się pojawiają na osiedlu, dzielnicy, w mieście. Można tu również znaleźć inspiracje, pomysły lub wskazówki, które pozwolą zwiększyć skuteczność podejmowanych inicjatyw.

Każdy Czytelnik lub Czytelniczka może znaleźć tu propozycje dla siebie i zastanowić się nad przestrzenią do działania zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i możliwościami. To także zaproszenie do refleksji nad tym co ja sam, ja sama mogę zrobić dla siebie i dla innych mieszkańców w granicach moich możliwości wpływania na zmiany. Aby żyło nam się lepiej w naszym mieście potrzebna jest systematyczna praca jaką każdy z nas powinien wykonać - wzmacniania przekonania, że wiele zależy od nas samych.

O PORADNIKU JAK POWSTAŁ...

W pracę nad publikacją włączyło się wiele osób. Od mieszkańców Krakowa, którzy podczas seminarium inauguracyjnego powstałe w ramach projektu Dzielnicowe Centrum Obywatelskie w Czyżynach w grudniu 2011 roku zgłaszali tematy, nad którymi warto się „pochylić” w publikacji; wolontariuszek Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych, które przeglądały strony internetowe poszukując inspiracji i zastanawiając się jaka wiedza jest potrzebna nam mieszkańcom, po konsultantów i konsultantki merytoryczne, którzy chcieli w zwięzły sposób przekazać informacje dotyczące poszczególnych zagadnień.

Nad przystępną formą i opracowaniem materiałów pracowała redaktorka Katarzyna Klimek-Michno, dziennikarka „Dziennika Polskiego”, współpracowniczka portalu ngo.pl, zainteresowana między innymi tematyką społeczną. Jej wyzwaniem było przekazanie tych bardzo obszernych zagadnień w przystępny sposób, a także zebranie informacji

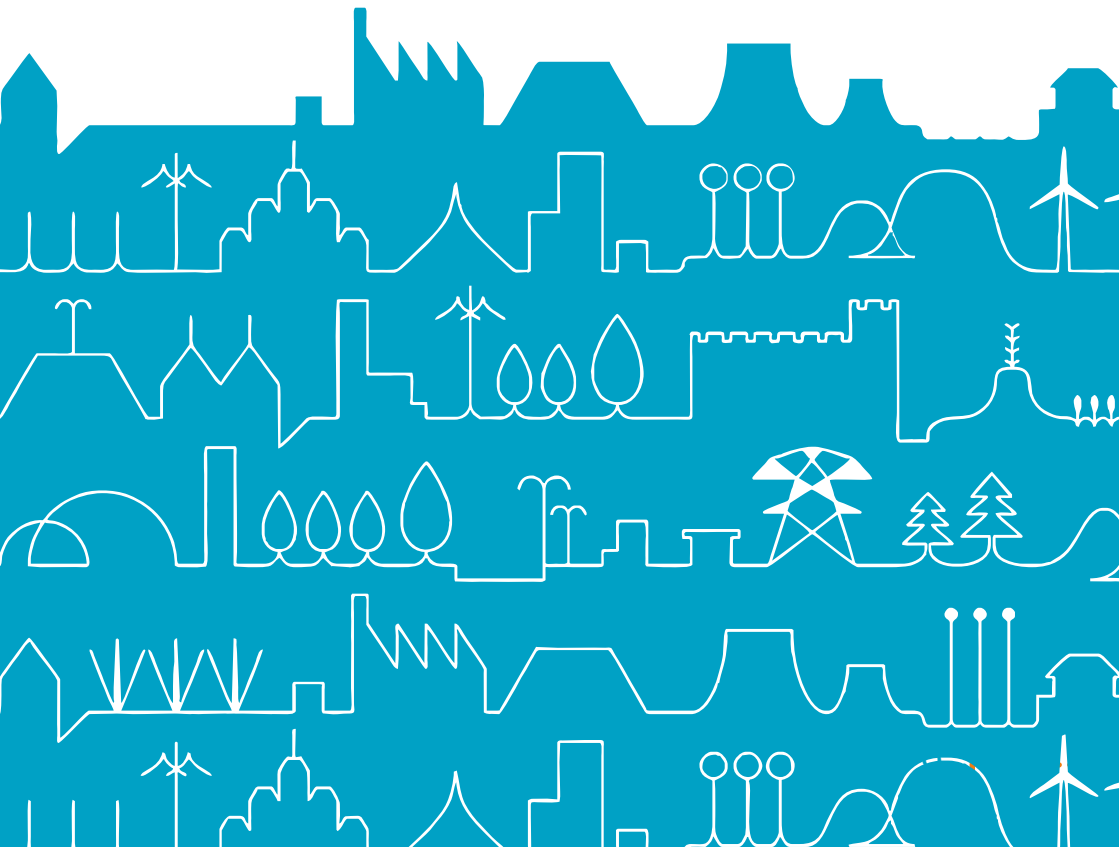
i opisanie jak ustawowe rozwiązania i procedury wyglądają w Krakowie. Nad strukturą „Poradnika obywatelskiego”, redakcją merytoryczną i koordynacją prac zespołu pracowała Anna Pasieka – autorka „Wstępu”, „Na skróty o obywatelskości”, „Obywatel i obywatelka w samorządzie”.

Ilustracje – prace plastyczne wykorzystane w publikacji zostały przygotowane przez uczniów dwóch czyżyńskich szkół: SP 155 im. Jadwigi Królowej i Gimnazjum 36 w ZSO nr 14 w ramach konkursu nt. „Budźmy aktywność w dzielnicy” ogłoszonego przez Dzielnicę XIV Czyżyny i Fundację Biuro Inicjatyw Społecznych w grudniu 2011 roku.

„Poradnik obywatelski” powstał z inicjatywy Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych przy współpracy z Radnymi Dzielnic XIV Czyżyny, dzięki wspólnym działaniom w ramach Dzielnicowego Centrum Obywatelskiego. Pierwsze w Krakowie Dzielnicowe Centrum Obywatelskie jest częścią projektu „Samorząd z inicjatywą” finansowanego ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, realizowanego przez Fundację Biuro Inicjatyw Społecznych i Urząd Miasta Krakowa od listopada 2011 roku do czerwca 2013 roku.

1.

NA SKRÓTY o obywatelskości, samorządzie, partycypacji i pomocniczości

1.

3.

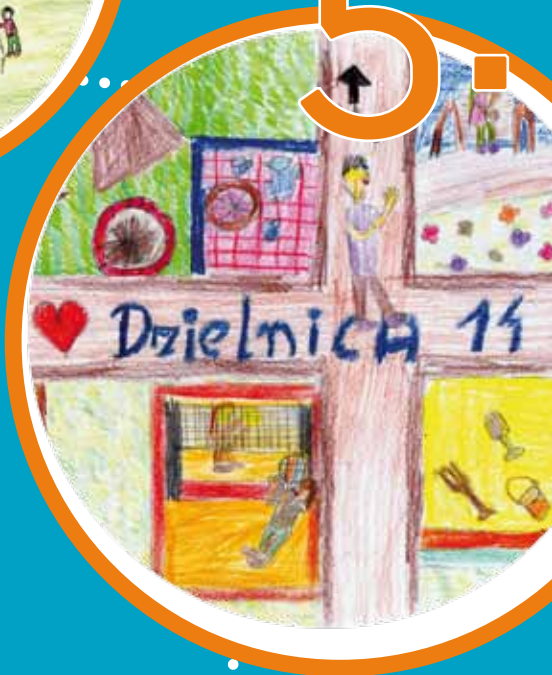
2.

4.

5.

6.

KONSTYTUCYJNE PRAWA I OBOWIĄZKI OBYWATELI

Konstytucja RP jest najważniejszym polskim aktem prawnym i podstawą ustroju państwa polskiego. Gwarantuje prawa i wolności obywatelskie, określa wzajemne stosunki między władzą ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, decyduje o kształcie i sposobie powoływania najważniejszych instytucji państwowych takich, jak Sejm, Senat, Prezydent i Rada Ministrów, ma bezpośredni wpływ na kształt systemu sądownictwa, samorządu terytorialnego i organów kontroli państwowej. Reguluje sprawy związane z organizacją administracji rządowej, finansami publicznymi i sytuacjami wyjątkowymi.

Prawa oraz wolności obywatelskie zgodnie z Konstytucją (Rozdział II) obejmują trzy grupy: wolności i prawa osobiste, wolności i prawa polityczne, wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne. Odnosząc się do wolności gwarantowanych przez Konstytucję, obowiązuje niepisana zasada, że to co nie jest zabronione, jest dozwolone.

Warto mieć świadomość, że oprócz przywilejów wynikających z obywatelstwa mamy także obowiązki. Pod pojęciem obowiązku obywatelskiego rozumiemy konstytucyjnie ustalone nakazy. Do najważniejszych należą: wierność i troska o wspólne dobro narodu i społeczeństwa, przestrzeganie prawa, ponoszenie świadczeń na rzecz państwa (np. płacenie podatków), obrona Ojczyzny, dbanie o stan naturalnego środowiska, a także ponoszenie odpowiedzialności za jego zagrożenie i niszczenie. Każdy z nas jest zobowiązany między innymi do poszanowania praw innych ludzi, a także do przestrzegania prawa regulowanego szczegółowo kodeksami, np. karnego czy cywilnego.

„Ojczyzna to wielki zbiorowy obowiązek” – cytując aktualne do dziś słowa Norwida – warto się zastanowić ile w naszym kraju zależy od nas samych i od naszych postaw. Można postawić tezę, że nie ma obywatela, który nie miał-

by zobowiązań wobec Ojczyzny – mogą być tylko ludzie, którzy tych obowiązków nie spełniają. Tym samym otwiera się inna perspektywa myślenia o obywatelskości...

ŚWIADOMI OBYWATELE W SAMORZĄDZIE

Świadomy obywatel to człowiek, który myśli, zastanawia się, analizuje, przyjmuje argumenty, współdecyduje, umie się i innych zorganizować, dąży do kompromisu i jest gotowy wziąć na siebie odpowiedzialność za rozwój wspólnoty, w której żyje. Bez świadomych i zaangażowanych obywateli nie ma społeczeństwa obywatelskiego.

Warto zaznaczyć, że to my – mieszkańcy tworzymy z mocy prawa wspólnotę samorządową w związku z tym możemy i powinniśmy wносить swój wkład we współdecydowanie o sprawach, które nas dotyczą. Społeczność lokalna to także spłot zależności pomiędzy nami – obywatelami, naszą zdolnością do „samoorganizacji”, a władzami i administracją samorządową. Wpływanie na decyzje władz lokalnych w dużym mieście jest trudniejsze niż w małych społecznościach bo wymaga np. zorganizowanych, uporządkowanych i adekwatnych kanałów komunikacji. Nie oznacza to, że nie warto próbować... Wspólnym mianownikiem wpływania na decyzje władz w małych i większych społecznościach są m.in. nieformalne grupy obywatelskie, samopomocowe i organizacje pozarządowe (np. stowarzyszenia). Dlatego tak ważna jest gotowość obywateli do zrzeszania się, podejmowania inicjatyw oraz umiejętność podejmowania i uczestniczenia w dialogu. Aktywny obywatel to taki, który interesuje się sprawami wspólnoty, zna swoje prawa i umiejętnie z nich korzysta, a w codziennym życiu myśli w kategoriach „ja” – obywatel w samorządzie.

DIALOG SPOŁECZNY I PARTYCYPACJA OBYWATELSKA

Konstytucja RP w preambule podkreśla, że dialog społeczny jest „podstawowym prawem dla państwa”. Dla obywateli jest to możliwość zabierania głosu, współpracy i współudziału przy podejmowaniu decyzji. Władze samorządowe postępujące zgodnie z „zasadami dobrego rządzenia” podejmują próby podejmowania decyzji oraz działań, przy współudziale wszystkich zainteresowanych stron i kierują się szeroko rozumianą odpowiedzialnością wobec społeczeństwa.

Ustawodawca wskazuje na potrzebę konsultacji i dialogu organów władzy publicznej z instytucjami samoorganizującego się społeczeństwa obywatelskiego. Warto tym samym nawiązać do **partycypacji obywatelskiej**, czyli aktywnego uczestniczenia obywateli w działaniach i decyzjach, które nas dotyczą.

Partycypacja może się odbywać na dwóch poziomach:

1. Partycypacja obywatelska (wertikalna) – współpraca obywateli z władzą. Udział obywateli w stanowieniu aktów prawnych i podejmowaniu decyzji może być dla administracji i samorządu dobrowolny lub obowiązkowy. W Polsce oprócz Konstytucji zobowiązują do tego liczne ustawy i akty prawne niższej rangi, a zwłaszcza przyjęte w 2002 roku przez rząd „Zasady dialogu społecznego”. Oprócz zachęcających do współdecydowania przepisów istnieją też bariery, które na dłuższą metę mogą być rozwiązywane nie przez kolejne akty prawne, lecz praktykę i doświadczenie. Warto podkreślić, że wertykalność polega na wyrwaniu nas z odziedziczonej po poprzednim systemie relacji „władza-petent”. Ponadto celem partycypacji nie jest zastępowanie reprezentantów, odbieraniem im uprawnień. Współdecydowanie może ustrzec przedstawicieli władz przed sytuacją, w której ci podejmując samodzielnie decyzje mogą spowodować (mniej lub bardziej świadomie) sprzeczność interesów.

PARTYCYPACJA ZAKŁADA ZAANGAŻOWANIE OBYWATELI ORAZ WŁADZY W CAŁY PROCES

Rysunek 1. Drabina partycypacji – formy uczestnictwa obywateli w procesach decyzyjnych.

Podstawą idei partycypacji obywatelskiej jest założenie, że olbrzymia liczba dobrych pomysłów na rozwiązywanie problemów powstaje poza administracją lub na niższych jej szczeblach. To mieszkańcy najczęściej mają największą wiedzę na temat źródeł problemów i umieją ocenić skuteczność wdrażanych rozwiązań. Rozwiązań problemów zgodnie z ideą powinno się poszukiwać w umiejętnym zorganizowaniu procesu partycypacji, jasnym podziale ról, obowiązków oraz odpowiedzialności władz i partnerów społecznych. Co ważne, sprzyjające warunki do współdecydowania nie wystarczą, partycypacja wymaga zaangażowania obywateli: interesowania się tym co dzieje się w samorządzie, brania udziału w konsultacjach społecznych, a przede wszystkim świadomości, że jesteśmy na etapie uczenia się partnerskiego dialogu między obywatelami i przedstawicielami samorządu.

2. Partycypacja społeczna (horyzontalna) – „samoorganizacja” mieszkańców, współpraca grup, osób zorientowana na osiągnięcie wspólnego celu. To różnego rodzaju mniej lub bardziej sformalizowane inicjatywy obywatelskie.

ZASADA POMOCNICZOŚCI

Zgodnie z ustrojową zasadą pomocniczości zawartą w Preambule Konstytucji udział obywateli w odpowiadaniu na lokalne potrzeby powinien być zagwarantowany przez władze samorządowe. Pomocniczość zakłada realizowanie zadań na jak najniższym szczeblu społecznej i instytucjonalnej struktury, co ma gwarantować większą skuteczność i efektywność. Takie rozumienie pomocniczości wyznacza granice dla władzy publicznej. Założeniem pomocniczości jest więc „pomoc w samopomocy” – czyli wspieranie, nie zastępowanie i wyręczanie obywateli przez instytucje państwowe, samorząd.

ŹRÓDŁO:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).

„Głos w dyskusji na temat wizji rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce”, P. Frączak, M. Rogaczewska, J. Wygnański, 2005.

„Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej”, D. Długosz, J. Wygnański, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa 2005.

„Partycypacja obywatelska w Polsce”, Ł. Krzyżanowska, Ł. Faciejew, Fundacja Batorego, 2009.

2.

Obywatel i obywatelka w samorządzie

8.

7.

12.

9.

11.

10.

Zagłosowałeś w wyborach, ale wydaje ci się, że i tak na nic nie masz wpływu, że wszystko dzieje się poza tobą. Taki rodzaj myślenia jest bliski wielu obywatelom. Tymczasem istnieją rozmaite sposoby, by móc współdecydować o losach swojego miasta nie tylko w dniu, kiedy idziemy do urny.

Mieszkaniec i urzędnik jako dwie strony barykady - to wizja relacji obywatelsko-administracyjnej już od dawna zakorzeniona w społecznej mentalności. Aby jej charakter stał się partnerski, potrzebna jest zmiana świadomości, ale nie tylko urzędników, którzy w naszym odczuciu traktują nas wyłącznie jak petentów. My sami, jako obywatele i mieszkańcy Krakowa również powinniśmy wiedzieć, na jakich polach możemy aktywnie działać, w jakich sprawach mamy szansę współdecydowania i co robić, by tę współpracę budować.

Idea samorządu zakłada bowiem demokratyczne prawa, wolność wyboru i możliwość zbiorowego podejmowania decyzji o realizacji zadań administracyjnych. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym to **my, jako mieszkańcy tworzymy wspólnotę samorządową**. Do nas też należy wybór władz lokalnych, które będą reprezentować nasze interesy. Sami znamy potrzeby i problemy krakowskiego środowiska, a zadaniem miasta jest ich zaspakajanie i reagowanie. Na tym bowiem polega idea samorządu terytorialnego - decyzje i zmiany nie są podejmowane na szczeblu centralnym, tylko lokalnym, dzięki czemu szanse na zrozumienie najbliższej rzeczywistości stają się większe.

STRUKTURA I ZADANIA SAMORZĄDU

.....

Zanim zdecydujemy się zgłosić do urzędu jakiś problem, przedstawić ciekawą inicjatywę, poszukać poparcia czy nawiązać współpracę (np. z radnymi), warto zapoznać się z kompetencjami poszczególnych szczebli administracji. Wiedząc, kto rzeczywiście ma możliwość czy obowiązek udzielenia nam pomo-

cy, nie będziemy tracić czasu na otrzymywanie odmownych odpowiedzi. Dzięki temu będziemy mogli działać sprawniej i efektywniej. Podpowiadamy, kto i za co odpowiada w samorządzie.

Władze samorządowe podzielone są na organy stanowiące oraz wykonawcze, które różnią się od siebie kompetencjami. Organ wykonawczy wykonuje prawo, które ustanawia wcześniej organ stanowiący. W Polsce funkcjonują trzy szczeble samorządu terytorialnego: gminny, powiatowy, wojewódzki.

Samorząd Województwa odpowiada głównie za określenie i prowadzenie polityki rozwoju regionu. Organem stanowiącym jest Sejmik Województwa. Radni Sejmiku wybierani są przez mieszkańców w wyborach bezpośrednich. Organem wykonawczym jest Zarząd Województwa, na czele którego stoi Marszałek Województwa. On i pozostali członkowie Zarządu wybierani są przez Sejmik Województwa. Do zadań Zarządu należy m.in. wykonywanie uchwał Sejmiku Województwa, przygotowywanie i wykonywanie budżetu województwa, gospodarowanie jego mieniem. Sejmik m.in. uchwała strategię rozwoju województwa, plan zagospodarowania przestrzennego czy przepisy dotyczące podatków i opłat lokalnych. Radni utrzymują kontakt z mieszkańcami, przyjmują zgłaszane przez nich postulaty i przedstawiają do rozpatrzenia organom województwa. Szczegółowy zakres kompetencji władz samorządu województwa określa ustawa o samorządzie województwa.

DYŻURY RADNYCH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Informacje o dyżurach Radnych Województwa Małopolskiego znajdziemy w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego pod adresem: www.wrotamalopolski.pl/root_BIP/BIP_w_Malopolsce/root_UM/podmiotowe/Sejmik/Dyzury+Radnych/.

Kraków jest miastem na prawach powiatu, dlatego oprócz zadań gminy wykonuje także zadania powiatu – są to określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie m.in.: bezpieczeństwa publicznego, infrastruktury drogowej, placówek służby zdrowia i pomocy społecznej.

KOMPETENCJE WŁADZ SAMORZĄDOWYCH KRAKOWA

Prezydent Krakowa wybierany jest w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113 poz. 984 z późn. zm.). Pełni władzę wykonawczą.

Do kompetencji Prezydenta należy między innymi:

- » kierowanie bieżącymi sprawami Miasta i reprezentowanie go,
- » wykonywanie budżetu,
- » przygotowywanie projektów uchwał Rady Miasta Krakowa,
- » określanie sposobów wykonywania podjętych uchwał,
- » zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

SPOTKANIA Z PREZYDENTEM KRAKOWA

Mieszkańcy mogą spotkać się z Prezydentem w ważnych dla nich sprawach – w poniedziałki, w godz. od 15.30 do 17.00 (Pl. Wszystkich Świętych 3-4). Wcześniej należy się umówić na spotkanie w Kancelarii Prezydenta w referacie ds. Spotkań z Mieszkańcami. Prezydent nie przyjmuje skarg i wniosków, można je kierować do Zastępców Prezydenta.

Rada Miasta Krakowa jest organem stanowiącym, jej kadencja trwa 4 lata. 43 Radnych wybieranych jest przez mieszkańców w wyborach bezpośrednich. Do właściwości Rady Miasta należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania miasta, o ile ustawy nie stanowią inaczej.

Kompetencje Rady Miasta:

- » uchwalanie statutu gminy,
- » ustalanie wynagrodzenia prezydenta oraz stanowienie o kierunkach jego działania i przyjmowanie sprawozdań z jego działalności,
- » powoływanie i odwoływanie na wniosek Prezydenta skarbnika miasta,
- » uchwalanie budżetu miasta, rozpatrywanie sprawozdania z jego wykonania oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium z tego tytułu,
- » uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- » uchwalanie programów gospodarczych, ustalanie zakresu działania jednostek pomocniczych, zasad przekazywania im mienia do korzystania oraz zasad przekazywania środków budżetowych na realizację zadań,
- » podejmowanie uchwał w sprawie podatków i opłat w granicach określonych w odrębnych ustawach,
- » podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy, przekraczających zakres zwykłego zarządu,
- » określanie wysokości sumy, do której Prezydent może samodzielnie zaciągać zobowiązania, podejmowanie uchwał w sprawach przyjęcia zadań z zakresu: administracji rządowej i właściwości powiatu, współdziałania z innymi gminami oraz wydzielanie na ten cel odpowiedniego majątku,
- » podejmowanie uchwał w sprawach współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw oraz przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych,
- » podejmowanie uchwał w sprawach: herbu Miasta, nazw ulic i placów oraz wznoszenia pomników,
- » podejmowanie uchwał w sprawie zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów,

- » nadawanie Honorowego Obywatelstwa Miasta Krakowa. Rada powołuje komisje, które pełnią funkcje pomocnicze.

PODEJMOWANIE UCHWAŁ PRZEZ RADĘ

*Podjęcie bądź odrzucenie uchwały poprzedza określona ścieżka legislacyjna (od przygotowania projektu uchwały, poprzez opiniowanie go, wnoszenie poprawek i autopoprawek, dyskusji podczas dwóch czytań w trakcie sesji – aż do głosowania). Podjęte uchwały „wędrują” w trybie nadzoru do Wojewody i Regionalnej Izby Ob-
rachunkowej i dopiero po ich akceptacji stają się prawem miejscowym.*

Mieszkańcy uczestniczą w sprawowaniu władzy w mieście pośrednio. Reprezentowani są jako wyborcy poprzez radnych, którzy zostali wybrani nie tylko do pracy w Radzie i pełnienia władzy uchwałodawczej. Radny ma prawo składania interpelacji w sprawach związanych z realizacją uchwał oraz wykonywania zadań przez wydziały Urzędu Miasta oraz jednostki organizacyjne gminy. Ma obowiązek utrzymywać stałą więź z wyborcami poprzez informowanie o aktualnej sytuacji miasta, konsultować materiały i sprawy, upowszechniać uchwały i przedsięwzięcia Rady, informować o swojej działalności w Radzie, przyjmować postulaty, wnioski i skargi mieszkańców.

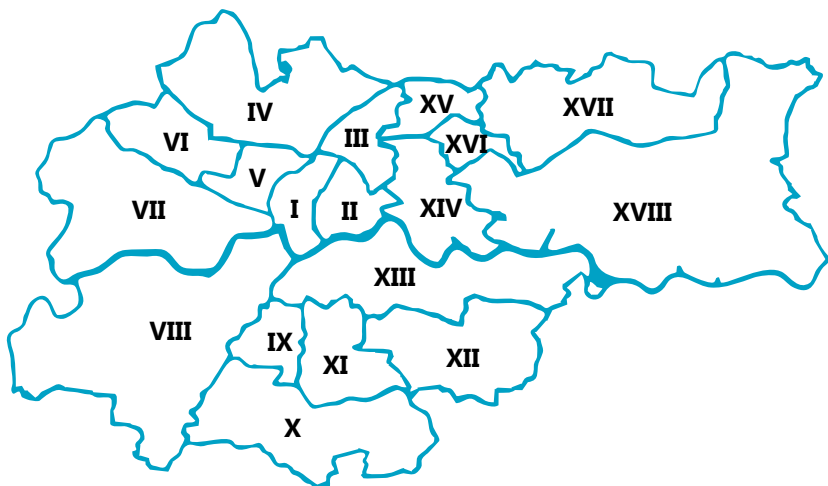
Dzielnice są jednostkami pomocniczymi gminy. W Krakowie mamy 18 dzielnic. Radnych dzielnicowych wybieramy co 4 lata w wyborach bezpośrednich. W dzielnicach Krakowa mamy 21 członków Rady w dzielnicach I-VIII oraz X-XVIII oraz 15 członków Rady w dzielnicy IX. W strukturze dzielnicy wyodrębniamy Radę Dzielnicy, która jest organem uchwałodawczym oraz Zarząd, pełniący rolę organu wykonawczego. W każdej z dzielnic funkcjonują także komisje, które zajmują się poszczególnymi tematami i określonymi zadaniami, np. komisja edukacji, kultury, zdrowia, mieszkaniowa, architektury itp.

Radni dzielnic decydują głównie o:

- » modernizacji i budowie chodników, dróg i ogródków jordanowskich,

- » remontach w placówkach oświatowych,
- » współpracy z organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury oraz służbami odpowiadającymi za bezpieczeństwo,
- » mogą także wnioskować do władz miasta w sprawach ważnych dla społeczności lokalnej,
- » opiniują niektóre zamierzenia inwestycyjne, aczkolwiek ich stanowisko nie jest wiążące dla organu wydającego decyzję.

W Krakowie każda dzielnica ma swoją stronę internetową (pełny wykaz w rozdziale „Pożyteczne adresy”). Znajdziemy na niej kontakt: do siedziby Rady i Zarządu danej dzielnicy oraz informacje o godzinach dyżurów, w których mieszkańcy mogą się zgłaszać, wykaz komisji działających przy radzie oraz uchwały. Harmonogramy i protokoły z sesji Rad Dzielnic Krakowa, uchwały Rad Dzielnic oraz protokoły z posiedzeń Zarządów Dzielnic dostępne są także pod adresem: www.bip.krakow.pl/?bip_id=1&mmi=10500

Rysunek 2. Mapa dzielnic Krakowa.

Osiedla mogą być jednostkami pomocniczymi gminy. Statut określający ich zakres działania nadaje Rada Miejska poprzez uchwałę. Organ uchwałodawczy osiedla stanowi rada osiedla lub zebranie mieszkańców. Organem wykonawczym jest zarząd z przewodniczącym na czele. **W Krakowie osiedla nie funkcjonują jako jednostki pomocnicze (wyjątek stanowi osiedle Uzdrowisko Swoszowice).**

MIEJSKIE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Jakie zmiany w komunikacji miejskiej są planowane w najbliższych miesiącach? Kiedy ktoś zajmie się stanem ulicy X, a kiedy podejmie prace nad zdewastowanym placem Y? Na jakie świadczenia mogę liczyć? Odpowiedzi na tego typu pytania znajdziemy w tzw. **miejskich jednostkach organizacyjnych**, które powoływane są do realizacji zadań miasta i zaspakajania potrzeb mieszkańców.

Na mocy ustaw o samorządzie gminnym oraz powiatowym, w celu wykonywania zadań własnych, Kraków (gmina i zarazem miasto na prawach powiatu) może tworzyć jednostki organizacyjne. Natomiast, ustawa o finansach publicznych definiuje formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych (w tym samorządów). Są to:

- » **jednostki budżetowe** to te, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, np. Urząd Miasta Krakowa, Zespół Ekonomiki Oświaty, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zarząd Budynków Komunalnych, Straż Miejska, Domy Pomocy Społecznej, szkoły podstawowe, gimnazja, licea, zespoły szkół, domy kultury, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, przedszkola,
- » **zakłady budżetowe** to jednostki organizacyjne samorządu, nie posiadające osobowości prawnej, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania i koszty swojej działalności pokrywają z przychodów własnych; ta for-

ma organizacyjna może być stosowana do prowadzenia działalności o charakterze użyteczności publicznej, np. Zarząd Cmentarzy Komunalnych, żłobki,

- » **gospodarstwa pomocnicze** powoływane przez kierownika jednostki budżetowej w celu prowadzenia części jej podstawowej działalności lub działalności ubocznej, są finansowo i organizacyjnie wyodrębnione z jednostki budżetowej, a koszty działalności pokrywają z dochodów własnych, np. warsztaty szkolne.

Na mocy ustaw szczegółowych funkcjonują Miejskie Instytucje Kultury (teatry, muzea i galerie, orkiestry, biblioteki) oraz zakłady opieki zdrowotnej (szpitale, zakład opiekuńczo-leczniczy).

ePUAP

*To elektroniczna platforma usług administracji publicznej za pomocą której możemy załatwić w łatwy i szybki sposób różne sprawy urzędowe (jej adres: **www.epuap.gov.pl**). System stwarza możliwość kontaktu na linii: obywatel - administracja, przedsiębiorca - administracja oraz pomiędzy samymi instytucjami administracji publicznej. Na stronie znajdziemy katalog usług publicznych świadczonych online. Na liście spraw zamieszczone są np. takie, które związane są z szukaniem pracy, podatkami, prawem jazdy, „becikowym”, stypendiami czy badaniami lekarskimi. Zamieszczane są też informacje na temat wymaganych dokumentów, które musimy złożyć, czasie realizacji usługi, ewentualnych opłat itp. oraz wzory pism. Aby skorzystać z portalu, należy się na nim zarejestrować. Swoje usługi na platformie ePUAP udostępnia m.in. Urząd Miasta Krakowa. Wykaz spraw, które możemy załatwić znajdziemy pod adresem: **www.bip.krakow.pl/?dok_id=45297**. Przedstawione są tutaj także procedury oraz wymagania dotyczące dokumentów elektronicznych, dostarczanych do magistratu.*

Szczegółowy wykaz jednostek, ich dane teleadresowe oraz informacje o kompetencjach znajdziemy w Biuletynie

Informacji Publicznej miejskich jednostek organizacyjnych, prowadzoną na stronie: www.bip.krakow.pl/?bip_id=1&mimi=9584. Posiadają one swoje strony internetowe.

Część spraw urzędowych możemy załatwić drogą elektroniczną lub telefoniczną.

- » ankieta internetowa – to jedno z narzędzi, którym posługuje się krakowski magistrat do zdobywania opinii mieszkańców w ważnych dla nich sprawach.
- » newsletter – jeśli chcemy na bieżąco otrzymywać mailowo informacje z magistratu możemy subskrybować newsletter poprzez stronę www.bip.krakow.pl.
- » prezydent@um.krakow.pl – adres mailowy, na który mogą pisać mieszkańcy zainteresowani spotkaniem z prezydentem, zgłoszeniem jakiejś ważnej sprawy itp.
- » punkty informacyjno – podawcze w urzędzie – ich numery telefonów znajdziemy pod adresem: www.bip.krakow.pl/?sub_dok_id=2257. W ten sposób możemy zdobyć odpowiedzi na proste pytania dotyczące np. procedur związanych z załatwieniem jakiejś sprawy, godzin otwarcia urzędu, dyżurów przedstawicieli władz itp.

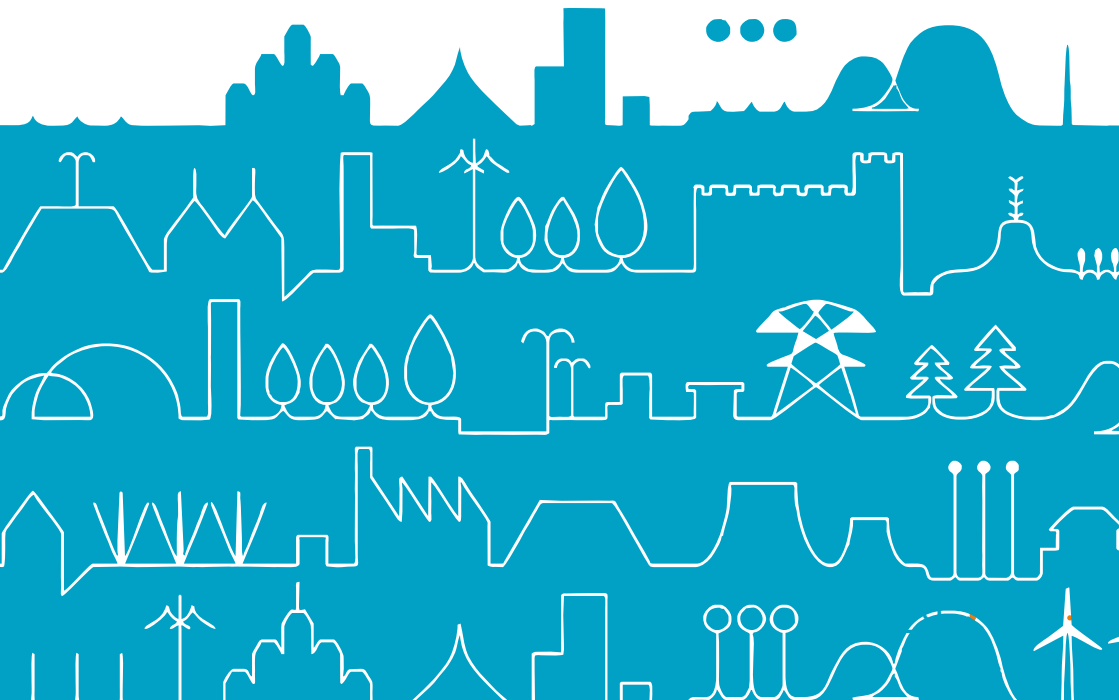
Strukturę organizacyjną Urzędu Miasta Krakowa znajdziemy na stronie www.bip.krakow.pl

ŹRÓDŁO:

www.bip.krakow.pl

3.

Poznajmy nasze prawa

13.

14.

15.

16.

17.

Po pierwsze: bierzmy udział w wyborach władz samorządowych. Uczestnictwo w nich to jeden z podstawowych kroków do tego, by dać wyraz obywatelskiej postawie. Przypominamy:

- » **czynne prawo wyborcze** oznacza prawo do głosowania na wybranego kandydata; przysługuje obywatelom polskim, którzy ukończyli 18 lat, nie są ubezwłasnowolnieni i pozbawieni praw publicznych oraz wyborczych. W samorządzie wybieramy radnych (dzielnicy, gminy, powiatu, województwa) oraz prezydenta. W Krakowie wybory samorządowe odbywają się co 4 lata. Mieszkańcy Krakowa wybierają 43 radnych miejskich i 372 radnych dzielnicowych.
- » **biernie prawo wyborcze** oznacza prawo do kandydowania; mają je obywatele polscy, którzy posiadają czynne prawo wyborcze i nie byli karani. W zależności od tego, o jaką funkcję publiczną się ubiegamy, istnieją różne wymogi wiekowe. Np. kandydaci na radnych gminy i powiatów muszą mieć ukończone 18 lat, a kandydaci na wójta, burmistrza czy prezydenta miasta 25 lat.

KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO

Podstawę prawną ogólnego postępowania administracyjnego stanowi Kodeks Postępowania Administracyjnego - Dz. U. z 1960 r. Nr 30, poz. 168. Przepisy tego Kodeksu mają zastosowanie do wszelkich działań administracji, o ile nie jest przewidziany odrębny tok postępowania dla niektórych działań.

KPA reguluje między innymi:

- » skargi i wnioski (składanie, odwołania),
- » zaświadczenia (procedury wydawania i obsługi),
- » postępowanie dotyczące wydawania decyzji administracyjnych.

Postępowania szczególne regulowane są odrębnymi - poza Kodeksem Postępowania Administracyjnego - przepisami.

Możliwość zadecydowania o tym, kogo chcemy wybrać na reprezentanta społeczeństwa to punkt wyjścia dla dal-

szej aktywności obywatelskiej. Oddanie głosu wyborczego i wrzucenie kartki do urny nie oznacza bowiem końca. Istnieje cały wachlarz możliwości, który pozwala nam mieć wpływ na decyzje władz i obserwować podejmowane przez nie kroki, a także brać udział w dialogu obywatelskim z administracją. Warto więc znać swoje prawa.

PRAWO DOSTĘPU DO INFORMACJI PUBLICZNEJ

Zgodnie z Konstytucją RP (**art. 61**) **każdy z nas ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności władzy publicznej**, w tym władzy samorządowej. Gwarantuje nam to również **ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej** oraz **ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 11 b)**.

INFORMACJA PUBLICZNA

*Każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną w rozumieniu ustawy i podlega udostępnieniu na zasadach i w trybie określonym w ustawie (**art. 1 ust. 1** ustawy o dostępie do informacji publicznej).*

Według **art. 6** ustawy o dostępie do informacji publicznej mieszkańcom muszą być udostępniane m.in. protokoły z posiedzeń Rady Miasta i poszczególnych komisji, materiały sesyjne, projekty uchwał, decyzje urzędów np. dotyczące pozwoleń na budowę czy warunków zagospodarowania terenu, informacje o sprawach publicznych i postępowaniach przygotowawczych, dokumenty dotyczące realizacji zadań publicznych przez samorząd czy dane dotyczące majątku gminy, obowiązującym lub planowanym budżecie miasta oraz sprawozdania z jego realizacji.

Każdy mieszkaniec ma dostęp do informacji publicznych poprzez **Biuletyn Informacji Publicznej**, który zamieszcza-ny jest na stronach internetowych poszczególnych instytucji samorządowych. Jeżeli nie znajdziemy w nim informacji, która ze względu na swój publiczny charakter powinna ujrzeć światło dzienne, mamy prawo złożyć w tej sprawie **wniosek** do urzędu z prośbą o jej ujawnienie.

Nie do wszystkich danych mamy prawo wglądu. Są sytuacje, w których możemy spotkać się z odmową. Na ograniczenia w tym zakresie wskazuje **art. 5** ustawy o dostępie do informacji publicznej. Chodzi o informacje niejawne, a więc dotyczące tajemnicy państwowej czy służbowej oraz informacje ustawowo chronione. Tajemnica przedsiębiorcy oraz prywatność osób fizycznych – to również powody, dla których prawo do informacji podlega ograniczeniu.

Jeśli więc przykładowo będziemy chcieli dowiedzieć się, jakie są zarobki konkretnego urzędnika w konkretnym wydziale magistratu, to możemy spotkać się z odmową ze względu na przepisy dotyczące ochrony danych osobowych. Możemy natomiast prosić o informacje na temat tego, jakie są przeciętne zarobki na poszczególnych stanowiskach.

BIP

*Biuletyn Informacji Publicznej to urzędowy publikator teleinformatyczny, tworzony w celu powszechnego udostępniania informacji publicznej (**art. 8** ustawy o dostępie do informacji publicznej).*

Informacji publicznych dotyczących Krakowa możemy szukać na stronie www.bip.krakow.pl. To pierwsze miejsce, do którego warto zajrzeć w poszukiwaniu interesujących nas informacji i dokumentów. Brak informacji, która spełnia kryteria informacji publicznej może nas skłonić do złożenia wniosku w formie pisemnej o udostępnienie informacji publicznej – **art. 10** ustawy o dostępie do informacji publicznej.

GDZIE I JAK ZŁOŻYĆ WNIOSEK O UDZIELENIE INFORMACJI PUBLICZNEJ W URZĘDZIE MIASTA KRAKOWA?

Przyjmowaniem wniosków o udzielenie informacji publicznej zajmuje się Wydział Organizacji i Nadzoru, Referat Interpelacji i Informacji Publicznej (Pl. Wszystkich Świętych 3/4). Wniosek można pobrać ze strony: www.bip.krakow.pl/zalaczniki/procedury/32922/karta.

Wniosek możemy złożyć w formie elektronicznej za pośrednictwem formularza dostępnego pod adresem: www.bip.krakow.pl/na_wniosek.

Na udostępnienie informacji publicznej będziemy czekać do 14 dni od daty złożenia wniosku. W przypadku opóźnienia, powinniśmy otrzymać z magistratu powiadomienie w tej sprawie z wyjaśnieniem, a także informacją o nowym terminie udostępnienia informacji. Termin ten nie powinien być jednak dłuższy niż 2 miesiące od wpłynięcia wniosku do urzędu.

Udostępnianie informacji publicznych jest z zasady **bezpłatne**. Jeśli jednak czynność ta wiąże się z dodatkowymi kosztami, to urzędy mogą pobierać od nas opłatę (**art. 15** ustawy o dostępie do informacji publicznej). Chodzi o sytuacje, gdy przekształcanie informacji lub sposób jej udostępniania oznacza dodatkowe wydatki, np. może wiązać się z dużą ilością druku czy zapisem na nietypowych nośnikach.

INTERNETOWY DZIENNIK

Na stronie: www.bip.krakow.pl prowadzony jest także Internetowy Dziennik Zapytań. Możemy z niego skorzystać, gdy chcemy wysłać zapytanie w sprawach związanych z funkcjonowaniem urzędu czy też zdobyć informacje o procedurach wymaganych przy załatwianiu różnych formalności. Wystarczy się zarejestrować i poprzez formularz zgłoszeniowy wysłać zapytanie. Do siedmiu dni na konto użytkownika serwisu BIP wpływa odpowiedź, a na nasz adres mailowy otrzymujemy powiadomienie.

UDZIAŁ W SESJACH I POSIEDZENIACH

Przyszukiwanie internetu w poszukiwaniu informacji, czy występowanie z wnioskiem o ich upublicznianie to nie wszystko. Jeśli mamy więcej czasu i ochotę możemy także osobiście uczestniczyć **w sesjach Rady Miasta i posiedzeniach jej poszczególnych komisji**. To szansa, aby zabrać głos, wyrazić opinię, zadać pytanie czy uzyskać bardziej szczegółowe informacje na temat interesujący nas i naszą społeczność. Sesje rady zgodnie ze Statutem Miasta Krakowa są jawne. Aby wziąć w nich udział nie trzeba wcześniej się zgłaszać czy zapisywać, wystarczy sprawdzić na stronie www.bip.krakow.pl w zakładce Władze - Rada Miasta Krakowa - Sesje Rady Miasta Krakowa: harmonogram sesji i porządek obrad oraz przyjść do urzędu we wskazanym terminie (Pl. Wszystkich Świętych 3-4). Mieszkańcy zajmują miejsca przeznaczone dla publiczności. Jeśli podczas sesji będziemy chcieli zabrać głos w sprawie danego punktu porządku obrad, powinniśmy zgłosić swoje imię i nazwisko oraz temat w Kancelarii Rady Miasta i Dzielnicy Krakowa. Można to zrobić przed rozpoczęciem obrad albo nawet w ich trakcie. Głos w dyskusji mieszkańca nie powinien trwać dłużej niż cztery minuty. Jeśli będziemy chcieli wziąć udział w posiedzeniach komisji Rady Miasta Krakowa, także możemy przyjść bez wcześniejszych zapowiedzi, formalności itp. Bieżący harmonogram posiedzeń poszczególnych komisji jest dostępny pod adresem www.bip.krakow.pl w zakładce: Władze - Rada Miasta Krakowa - Komisje Rady Miasta Krakowa.

KONTAKT Z RADNYMI

Zradnymi mamy możliwość kontaktu w jeszcze inny sposób - możemy do nich zgłaszać **postulaty**, aby mogli je przekazać dalej organom gminy do rozpatrzenia (**art. 23** ustawy o samorządzie gmin-

nym). Możemy również składać do Rady Miasta Krakowa **wnioski i skargi** w sprawach należących do właściwości Rady Gminy - w formie pisemnej oraz w formie ustnej. W tym wypadku ze zgłoszenia ustnie skargi lub wniosku sporządzany będzie protokół, który następnie trafi do Komisji Rewizyjnej Rady Miasta Krakowa. Do przyjmowania ustnych skarg i wniosków upoważnieni będą przewodniczący oraz wiceprzewodniczący rady.

Radni odbywają **dyżury**, podczas których możemy się z nimi osobiście spotkać, by prosić o interwencję, zadać nurtujące nas pytania. Pod adresem www.bip.krakow.pl znajdziemy informację o godzinach i miejscach dyżurów poszczególnych radnych miejskich oraz ich numery telefonów, jeśli je udostępnili.

ŹRÓDŁO:

www.isap.sejm.gov.pl

www.informacjapubliczna.org.pl

www.bip.krakow.pl

PODSTAWA PRAWNA:

- » Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
- » Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. 2001 nr 112 poz. 1198 z późn. zm.).
- » Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z p. zm).
- » Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 1998 r., Nr 91, poz. 576).
- » Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., Nr 91, poz. 578).
- » UCHWAŁA NR LXIX/648/05 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie zmiany Statutu Miasta Krakowa.

SKĄD CZERPAĆ INFORMACJE O SPRAWACH WAŻNYCH DLA MIESZKAŃCÓW?

Podstawową formą komunikowania się władz samorządowych z mieszkańcami jest informowanie. W Krakowie dostępne są strony i narzędzia komunikacji z mieszkańcami:

- » **www.krakow.pl** oficjalna strona internetowa urzędu jest źródłem informacji o prowadzonych konsultacjach. Zamieszczane są tutaj m.in. adresy, na które można przesyłać swoje uwagi.
- » **www.dialogspoleczny.krakow.pl** pod takim adresem działa serwis Urzędu Miasta Krakowa, w którym prowadzone są konsultacje i dyskusje z mieszkańcami. Znajdziemy na niej listę projektów i inwestycji, które aktualnie są omawiane, konsultowane dokumenty oraz harmonogramy konsultacji. W serwisie prowadzone jest także **forum internetowe**. Każdy mieszkaniec może opublikować swoje uwagi, wnioski, opinie, podzielić się spostrzeżeniami. Na stronie zamieszczane są także materiały multimedialne, np. nagrania wideo ze spotkań konsultacyjnych, można także wziąć udział w bezpłatnym szkoleniu e-learningowym, a więc prowadzonym zdalnie, za pośrednictwem internetu, podczas którego dowiemy się, jak efektywnie uczestniczyć w zarządzaniu miastem. Swoje opinie można też wysłać pocztą elektroniczną na adres: **dialoguj@um.krakow.pl**.
- » **Czat internetowy** to kolejna forma prowadzenia dialogu z mieszkańcami z wykorzystaniem nowych technologii. Z prezydentem Krakowa czaty prowadzone są przykładowo na stronie: **www.krakow.pl**.
- » **Portale społecznościowe** w popularnym serwisie Facebook swoje profile mają nie tylko niektóre urzędy i instytucje publiczne, ale też poszczególni przedstawiciele administracji. Znajdziemy tutaj m.in. oficjalną stronę Rady Miasta Krakowa, na której zamieszczane są bieżące informacje

o pracach komisji, projekty uchwał, dane dotyczące dyżurów poszczególnych radnych, zapowiedzi wydarzeń, galerie zdjęć itp. Na stronie można zadać pytanie lub dodać komentarz. Swoje facebookowe profile prowadzą także niektórzy radni miejscy. O posiedzeniach Rady Miasta Krakowa można się też dowiedzieć na portalu Twitter – <https://twitter.com/#!/Radamiasta>.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Budowa spalarni, lokalizacja parkingów, rewaloryzacja parków, remont przystanków autobusowych, wsparcie dla młodych bezrobotnych, problem wandalizmu w okolicy. To tylko przykłady miejskich spraw, w których jako obywatele możemy zabierać głos. Są także tematy i dokumenty, które władze samorządowe mają

PODSTAWĄ DO PRZEPROWADZENIA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W SAMORZĄDZIE SĄ W SZCZEGÓLNOŚCI PRZEPISY USTAW O:

- » *samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku,*
- » *samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 roku,*
- » *samorządzie wojewódzkim z 5 czerwca 1998 roku,*
- » *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku,*
- » *ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 roku,*
- » *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku,*
- » *zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku,*
- » *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku,*
- » *pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku.*

obowiązek z nami skonsultować zanim podejmą wiążące decyzje. Chodzi np. o zmianę granic miasta czy utworzenie jednostki pomocniczej np. osiedla czy dzielnicy, obowiązkowym konsultacjom podlegają projekty programów rozwoju, strategię np. rozwiązywania problemów społecznych (w zależności od szczebla samorządu).

Konsultacjom społecznym mogą też podlegać sprawy uznane za **ważne dla mieszkańców gminy**. Lista zagadnień może być długa np.: zagospodarowanie przestrzeni, komunikacja, ekologia, bezpieczeństwo, wizja i przyszłość, oferta jednostek instytucji samorządowych, problemy społeczne.

O głos mieszkańcy w Krakowie są proszeni np. podczas opracowywania tzw. Katalogu Inwestycji Miejskich, który tworzony jest w oparciu o budżet miasta oraz Wie-oletni Plan Inwestycyjny. Chodzi o zbadanie nastawienia mieszkańców do planowych przedsięwzięć i zdiagnozowanie tych, które mogą budzić najwięcej emocji oraz kontrowersji.

Zasady przeprowadzania konsultacji społecznych przy realizacji inwestycji i projektów miejskich z mieszkańcami Krakowa reguluje **uchwała nr XLI/502/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 kwietnia 2008 r.** Mogą być one zwołane z inicjatywy Prezydenta Miasta, Rady Miasta lub samych mieszkańców. Aby przeprowadzić konsultacje z inicjatywy mieszkańców musi się zebrać grupa co najmniej 2000 osób, które mogą głosować w wyborach samorządowych. Następnie należy złożyć wniosek do Prezydenta Miasta. Oprócz danych wnioskodawców trzeba wskazać lidera, a więc osobę, która będzie w kontakcie z urzędem. Propozycje tematów konsultacji, wnioski w sprawie dialogu społecznego można także składać do **Komisji ds. Reformy i Ustroju Samorządowego, Współpracy i Dialogu Społecznego Rady Miasta Krakowa**.

KTO MOŻE BRAĆ UDZIAŁ W KONSULTACJACH?

Do konsultacji zapraszani są przede wszystkim mieszkańcy obszarów, na których będą zlokalizowane planowane inwestycje lub miejskie projekty oraz mieszkańcy obszarów bezpośrednio sąsiadujących czy też pozostających pod wpływem takiej inwestycji. Uczestnikami konsultacji mogą też być organizacje pozarządowe, Rady i Zarządy Dzielnic, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz społeczności parafialne, inwestorzy (§ 2. uchwały nr XLI/502/08).

Idea jest prosta: konsultacje mają służyć nie tylko uzyskaniu opinii mieszkańców i poznaniu ich potrzeb, ale też budowaniu płaszczyzny dialogu, zaufania i poczucia wspólnoty odpowiedzialności za rozwój miasta. To lekcja kształtowania umiejętności wypracowywania kompromisów i słuchania argumentów stron.

Wymiana opinii może się odbywać na wiele sposobów. **Tradycyjne formy** to m.in. ankiety i kwestionariusze dla mieszkańców, bezpośrednia rozmowa, organizowanie spotkań z mieszkańcami i konferencji. Wśród form komunikacji w Krakowie wymieniane są także publikacje i inserty w prasie lokalnej oraz materiały informacyjne, rozprowadzane pocztą tradycyjną lub elektroniczną. Wspólne rozwiązania mogą być wypracowywane w ramach obrad tzw. okrągłego stołu. W Krakowie taka forma jest stosowana – debaty dotyczą m.in. budowy spalarni, modernizacji infrastruktury tramwajowej czy polityki mieszkaniowej i sytuacji mieszkańców gminnych lokali mieszkalnych.

Konsultacje społeczne mogą przynosić pozytywne efekty na linii mieszkańcy – administracja, jednak musi zostać spełnionych co najmniej kilka warunków. Samo informowanie mieszkańców jest podstawą, procesem jednokierunkowym i nie może być jeszcze nazywane konsultowaniem.

UPRAWNIENIA KONSULTACYJNE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W KRAKOWIE

Organizacje (w tym: stowarzyszenia, fundacje) mają dodatkowe uprawnienia konsultacyjne, zagwarantowane ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 5). Miasto ma obowiązek konsultować z trzecim sektorem Roczny Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz projekty uchwał i zarządzeń w dziedzinach, które dotyczą działalności statutowej organizacji pozarządowych.

Na mocy Zarządzenia Nr 759/2011 z dnia 13 kwietnia 2011 roku podpisanego przez Prezydenta Miasta w Krakowie mogą działać Komisje Dialogu Obywatelskiego - gremia inicjatywno-doradcze, tworzone przez organizacje pozarządowe oraz Miasto Kraków. Do zadań KDO należy m.in. opiniowanie projektów uchwał RMK i innych dokumentów, określanie potrzeb społecznych w zakresie działalności danej KDO i przedstawianie propozycji ich rozwiązania, opiniowanie dokumentów strategicznych, współpraca z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Regulamin oraz zasady powoływania KDO dostępny jest na stronie www.ngo.krakow.pl/kdo/10481,artykul,regulamin_powolywania_kdo_zasady_funkcjonowania.html. W Krakowie funkcjonują już dwie Komisje Dialogu Obywatelskiego ds. Rewitalizacji Nowej Huty i ds. kultury.

Konsultacje społeczne przeprowadza się aby poszukać rozwiązań problemu ewentualnie zebrać opinie nt. konkretnego pomysłu. Powinny być starannie zaplanowanym procesem, który daje obywatelom prawo do zapoznania się z proponowanym rozwiązaniem, wyrażenia opinii (na jak najwcześniejszym etapie podejmowania decyzji przez samorząd). Kolejny etap to możliwość wprowadzenia zmian, które uwzględniają wyniki konsultacji. Zamknięciem etapu konsultacji powinno być poinformowanie obywateli o ostatecznym rozwiązaniu. Mieszkańcy powinni czuć się partnerami władzy samorządowej, rzeczywiście uczestniczącymi w dyskusji o sprawach, które są dla nich ważne i bezpośrednio ich dotyczą. Jeżeli konsultacje są organizowane jedynie „pro forma”, w po-

śpiechu, bez faktycznego uwzględniania różnych głosów, z zatajeniem informacji (np. kiedy decyzje już zapadły), takie działania mogą jedynie wywołać niechęć i spotęgować frustrację wśród mieszkańców. Mamy jednak prawo domagać się informacji zwrotnej czy i dlaczego nasze opinie zostały bądź nie zostały wzięte pod uwagę.

Przykłady dobrych praktyk konsultacji społecznych, wypracowane w różnych miastach m.in. w Poznaniu, Rybniku i Koszalinie znajdziemy pod adresem: www.siecsplot.pl/static/upload/moj-samorzad/poradnik-cay.pdf.

NARZĘDZIA INTERWENCYJNE

Formy dialogu proponowane i organizowane przez władzę samorządową to nie wszystko. Sami również możemy wychodzić z inicjatywą, próbować zmieniać lokalną rzeczywistość i wskazywać to, co nie działa czy wymaga poprawy.

Do dyspozycji mamy narzędzia oraz prawne rozwiązania, które pozwalają nam na działania interwencyjne, zarówno w stosunku do władzy samorządowej, jak i rządowej. Dzięki nim możemy zaprotestować, wspólnie wyrazić nasz sprzeciw i niezadowolenie wobec obecnej sytuacji lub planowanych zmian, które oceniamy jako niekorzystne.

Na osiedlu, na którym mieszkamy brakuje placu zabaw dla dzieci. Nie zgadzamy się na likwidację pobliskiej szkoły. Na sąsiednim bloku zamontowano maszt telefonii komórkowej. Oburzają nas podwyżki czynszu za mieszkania komunalne. Nie możemy się doczekać remontu jednej z najbardziej ruchliwych ulic w dzielnicy. Domagamy się powiększenia ilości miejsc postojowych. Jesteśmy za poprawą systemu segregacji odpadów i chcemy, żeby go ulepszono. To tylko przykłady spraw, które stają się przedmiotem obywatelskich **petycji (art. 63 Konstytucji RP oraz art. 221 KPA)**. W tej formie możemy wyrazić naszą opinię, prośby czy postulaty pod adresem lokalnych władz oraz domagać się rozwiązania istniejącego problemu.

DO KOGO Z PETYCJĄ?

W zależności od rodzaju sprawy, a co za tym idzie – kompetencji jednostek samorządu petycję kierujemy np. do Prezydenta Miasta, Rady Dzielnicy, danego wydziału urzędu itp. W krakowskim magistracie funkcjonuje również Referat Skarg i Wniosków w Biurze Kontroli Wewnętrznej, który zajmuje się rozpatrywaniem petycji. Na odpowiedź czeka się maksymalnie miesiąc.

Nie istnieją wymogi formalne, jak takie pismo powinno wyglądać czy też narzucone przepisami formularze petycji. Na pewno jednak należy podać dane autora (imię, nazwisko) oraz kontakt do siebie, aby możliwe było otrzymanie informacji zwrotnej. **Ważne, abyśmy w petycji uzasadnili cel jej powstania i przywołali jak najwięcej rzeczowych i merytorycznych argumentów przemawiających na korzyść proponowanych przez nas zmian.** Dobrze, żeby w piśmie znalazła się też informacja o liczbie osób popierających daną inicjatywę. Tematem możemy również zainteresować lokalne środowiska, np. stowarzyszenia działające na rzecz rozwiązywania podobnych spraw czy zasięgnąć opinii eksperta – konkretne, fachowe argumenty będą wówczas naszym atutem w negocjacjach z władzami.

JAK ZDOBYWAĆ PODPISY?

*Podpisy pod petycją możemy zbierać w tradycyjny sposób, w skupiskach ludzi, ale też przy użyciu nowych technologii, np. rozsyłając emaila, zamieszczając informacje o naszej inicjatywie w serwisach społecznościowych czy na stronach internetowych typu **www.petycje.pl** czy **www.petycjeonline.com**.*

PROTEST I ZGROMADZENIE PUBLICZNE

Wyraz niezgody na proponowane przez władze rozwiązania możemy dać w formie **protestu**, zawiązując w tym celu nieformalny komitet, który będzie przedstawiać postulaty i żądania szerszej grupy osób. Na początku warto zwołać spotkanie informacyjno-organizacyjne, podczas którego przedstawimy plan działania komitetu i cele, które będziemy chcieli osiągnąć. Aby np. skutecznie zablokować inwestycję, protestujący muszą udowodnić, iż są stroną w sporze, to znaczy, że inwestycja ich dotyczy. W wypadku stowarzyszeń mieszkańców decyduje bliskie sąsiedztwo, a w wypadku innych organizacji - zazwyczaj cele statutowe. Kierując pisma protestacyjne, czy to do Radnych Miejskich, Prezydenta czy Marszałka Województwa, dobrze jest powoływać się na konkretne zapisy prawne, czyli, jeśli jakaś planowana przez władze zmiana jest sprzeczna np. ze Strategią Rozwoju Miasta, ustawą o ochronie dóbr osobistych czy jakąś uchwałą Rady Gminy należy wskazać te rozbieżności. Dzięki temu staniemy się bardziej wiarygodni.

Silniejszą formą nacisku i sprzeciwu są **zgromadzenia publiczne**. Zasady ich przeprowadzenia reguluje ustawa z dnia 5 lipca 1990 r. Prawo o zgromadzeniach. Zgodnie z nią, zgromadzenie to „**zgrupowanie co najmniej 15 osób, zwołane w celu wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska**”. Formą zgromadzenia są np. **pikiety** oraz **manifestacje**. Odbývają się one na otwartej przestrzeni, na przykład przed budynkiem urzędu, na dużych placach czy rynkach, a mogą je zorganizować osoby pełnoletnie. Zakaz udziału w zgromadzeniach obejmuje tych, którzy posiadają przy sobie broń, materiały wybuchowe czy jakieś niebezpieczne narzędzia.

Jeśli chcemy zorganizować zgromadzenie, musimy o tym zawiadomić władze gminy, na terenie której planujemy takie zgromadzenie - w przypadku Krakowa będzie to Prezydent Miasta. Władze mogą wydać zakaz przeprowadzenia zgromadzenia, np. wówczas, gdy jego odbycie może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi czy też naruszać przepisy prawa karnego.

ZAWIADOMIENIE O ORGANIZACJI ZGROMADZENIA

Musi zostać złożone nie później niż 3 dni i nie wcześniej niż 30 dni przed manifestacją. Powinno ono zawierać m.in. dane organizatora, cel i program spotkania, przewidywaną liczbę uczestników, miejsce i czas manifestacji, planowaną trasę przejścia, jeśli zamierzamy się przemieszczać ulicami miasta. Możemy także w zawiadomieniu wystosować prośbę o środki zapewniające ochronę i bezpieczeństwo, np. wsparcie policji.

Aby przeprowadzić zgromadzenie, należy powołać przewodniczącego, który otwiera i zamyka zgromadzenie oraz czuwa nad przebiegiem manifestacji czy pikiet. Jest on również odpowiedzialny za prawidłowe od strony prawnej zorganizowanie zgromadzenia.

W KRAKOWIE

*Procedury związane ze zorganizowaniem zgromadzenia możemy załatwić poprzez platformę ePUAP. Znajdziemy tutaj formularz - wzór zawiadomienia o zgromadzeniu publicznym. Dostępny jest także na stronie UMK **www.bip.krakow.pl/zalaczniki/procedury/75327/karta**. Nie są pobierane żadne opłaty. Sprawę załatwia Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego UM Kraków (Os. Zgody 2).*

Zgromadzenia publiczne pozwalają zintegrować mieszkańców, zaktywizować się i zjednoczyć siły. Warto jednak pamiętać, że samo głośne wyrażenie sprzeciwu oraz uczestnictwo w masowych przedsięwzięciach to nie wszystko. Nie może być ono dominującym elementem naszej aktywności obywatelskiej. Kluczem do sukcesu jest umiejętność nie tyle publicznego okazywania niezadowolenia, co zdolność do budowania dialogu, konstruktywnej współpracy, wypracowywania nowych rozwiązań i dążenie do kompromisu.

W OBRONIE SWOICH PRAW - SKARGA

Jeśli mamy podstawy do tego, by sądzić, że nasze prawa są łamane, to do naszej dyspozycji pozostaje jeszcze inne narzędzie interwencji, które zapewnia nam art. 63. Konstytucji RP – **skarga**. Możliwość jej stosowania daje także Kodeks Postępowania Administracyjnego (dział VIII), który stanowi podstawę relacji mieszkaniac – administracja oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 roku w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków.

GDZIE W KRAKOWIE ZŁOŻYĆ SKARGĘ?

*W magistracie przyjmowaniem wniosków i skarg oraz prowadzeniem postępowań wyjaśniających zajmuje się Referat Skarg i Wniosków Biura Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa. Można tutaj zgłaszać ewentualne nieprawidłowości dotyczące działalności magistratu oraz wszystkich miejskich jednostek organizacyjnych. Szczegółowe informacje na ten temat znajdziemy w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej: **www.bip.krakow.pl/?id=361**. Nie istnieją sztywne wymogi formalne, jak takie pismo powinno wyglądać czy też narzucone przepisami formularze skarg. Na pewno jednak nie mogą być one anonimowe.*

Skargę możemy wystosować w przypadku zaniedbań lub nienależytego wykonania zadań przez dany urząd lub jego pracowników, naruszenie naszych interesów czy przewlekłe załatwianie spraw (**art. 227 KPA**). Taka forma działania oznacza w pewnym sensie możliwość pilnowania, by urzędnicze procedury były właściwie podejmowane. Złożenie skargi jest wolne od opłaty. Powinna ona zostać rozpatrzona bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca (**art. 237 § 1 KPA**).

Skargę możemy zastosować wobec administracji również wtedy, gdy spotkamy się z odmową udzielenia informacji publicznej (**art. 129 KPA**). Odwołanie od decyzji składa się wówczas do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. W sytuacji natomiast, kiedy nie doczekamy się odpowiedzi w sprawie udostępnienia informacji, przysługuje nam skarga na bezczynność organu administracyjnego (reguluje tę kwestię ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi).

Jeżeli uznamy, że nasze interesy lub uprawnienia zostały naruszone jakąś uchwałą gminy, to możemy – po bezskutecznym wezwaniu Rady Gminy do usunięcia naruszenia prawa - zaskarżyć ją do sądu administracyjnego (**art. 101 ustawy o samorządzie gminnym**).

Szczególnym rodzajem skargi jest **skarga konstytucyjna**. Składamy ją wówczas, gdy zostaną naruszone nasze konstytucyjne prawa i wolności. Musimy jednak pamiętać,

że skarga może odnosić się wyłącznie do ustaw, rozporządzeń, zarządzeń itp., a więc przepisów prawnych, a nie do sądowych czy administracyjnych orzeczeń. Co ważne, sami nie możemy sporządzić skargi – musi to wykonać adwokat lub radca prawny. Jeśli nas na to nie stać, pozostaje zwrócić się do sądu rejonowego (właściwego ze względu na nasze miejsce zamieszkania) o ustanowienie radcy czy adwokata z urzędu.

WAŻNE

Do Trybunału Konstytucyjnego możemy skierować skargę tylko wówczas, gdy wykorzystamy już wszystkie sposoby działania, przysługujące nam na drodze sądowej lub administracyjnej. Mamy na to maksymalnie trzy miesiące od dnia, kiedy otrzymamy prawomocny wyrok czy ostateczną decyzję.

INICJATYWA UCHWAŁODAWCZA W RĘKACH MIESZKAŃCÓW

Prace nad lokalnym prawem toczą się za zamkniętymi drzwiami urzędu – taki obraz funkcjonuje w świadomości wielu mieszkańców. Tymczasem mamy do dyspozycji w Krakowie nowe narzędzie, które pozwala nam włączyć się w tworzenie formalnych dokumentów dotyczących miasta, przeforsować różne decyzje i zainteresować radnych naszym pomysłem. **Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza** oznacza bowiem, że jako mieszkańcy możemy przygotowywać projekty uchwał, a także sugerować zmiany w obowiązujących już uchwałach, nadawać im nowe brzmienie, dokonywać korekt i wyrażać nasze potrzeby czy sprzeciw wobec krzywdzących w naszym odczuciu regulacji. To sposób, aby spróbować

wpłynąć na coś, co zostało już wcześniej ustalone odgórnie, a nie funkcjonuje tak, jak według nas powinno. Pracując nad projektem, warto nawiązać kontakt z organizacjami czy ekspertami, którym bliska jest poruszana przez nas tematyka. Jeśli nasz projekt dotyczy np. edukacji czy kultury, można podjąć współpracę i zainteresować sprawą stowarzyszenia czy fundacje, które działają w tym obszarze. Wartościowe mogą być też konsultacje z Rzecznikiem Praw Obywatelskich.

JAK TO WYGLĄDA W KRAKOWIE?

Zgodnie z uchwałą RMK NR XXXIX/515/12 z dnia 7 marca 2012 roku w sprawie projektu zmiany Statutu Miasta Krakowa, inicjatywa uchwałodawcza przysługuje grupie mieszkańców, liczącej co najmniej 4 000 osób, mających prawo wybierania do Rady. Projekt ten nie może jednak dotyczyć spraw, dla których prawo zastrzega wyłączną właściwość innym podmiotów, którym przysługuje inicjatywa uchwałodawcza, powinien odpowiadać wymogom zawartym w Statucie Miasta, podlega procedurom przewidzianym dla projektu grupy radnych. Zgodnie z propozycją zawartą w uchwale, grupa minimum 15 mieszkańców zakłada Komitet Inicjatywy Uchwałodawczej, wybiera spośród siebie pełnomocnika, który jednocześnie pełni funkcję referenta projektu. Komitet po jego utworzeniu prowadzi kampanię informacyjną, prowadzi zbiórkę podpisów. Po zebraniu podpisów zawiadamia o tym Przewodniczącą Rady Miasta Krakowa, który w przypadku spełnienia wszelkich przewidzianych warunków formalnych przekazuje projekt Komisji Głównej, celem skierowania do pierwszego czytania. Po przyjęciu projektu do pierwszego czytania informowany o tym jest pełnomocnik komitetu.

„TAK” LUB „NIE” – REFERENDUM LOKALNE

Referendum lokalne to kolejne narzędzie, z którego mogą korzystać mieszkańcy. Referendum to inaczej głos wspólnoty samorządowej w sprawach dla niej ważnych. Poprzez referendum, lokalna społeczność może decydować o swoich obowiązkach i uprawnieniach, a zatem można powiedzieć, że pośrednio sprawuje władzę. Podstawę prawną organizacji referendum stanowi ustawa z dnia 15 września 2000 roku o referendum lokalnym. Może ono dotyczyć właściwie każdej sprawy, która jest ważna dla społeczności lokalnej. Samopodatkowanie się mieszkańców na cele publiczne, planowane zmiany granic miasta, nowe inwestycje, niekorzystne według nas decyzje infrastrukturalne, zakres kompetencji miejskich urzędników to tylko niektóre powody, dla których można zorganizować głosowanie. W ten sposób pod ocenę oddana może być również praca Radnych Miejskich czy Prezydenta.

INICJATYWA PRZEPROWADZENIA REFERENDUM

*Referendum może być zwołane na wniosek co najmniej 10 procent uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy albo powiatu lub 5 procent w przypadku województwa. Referenda przeprowadzane są także na wniosek organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego, a więc w przypadku Krakowa będzie to Rada Miasta. **Z inicjatywą przeprowadzenia referendum gminnego może wystąpić już pięciu obywatele, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy** (w Krakowie będzie to Rada Miasta Krakowa), organizacje pozarządowe (np. stowarzyszenia) posiadające osobowość prawną lub też partie polityczne.*

Jeśli planujemy referendum, w pierwszej kolejności musimy powiadomić o tym na piśmie Prezydenta Miasta. Powiadomienie zawiera imiona, nazwiska, adresy zamieszkania i numery PESEL grupy mieszkańców, którzy inicjują referendum oraz wskazuje się osobę, która będzie pełnomocnikiem. **W ciągu 60 dni należy zebrać podpisy mieszkańców miasta, którzy chcą poprzeć inicjatywę.** Zbieramy je na karcie, która zawiera informacje o przedmiocie planowanego referendum. Następnie przekazujemy do magistratu pisemny wniosek o przeprowadzenie referendum. Powinien on zawierać pytanie lub pytania, na które mieszkańcy będą odpowiadać „tak” lub „nie” albo warianty zaproponowane do wyboru. Wniosek trafia do Rady Miasta, która powołuje ze swojego składu komisję, mającą na celu sprawdzenie wniosku pod względem prawnym. Jeśli spełnia on wymogi formalne, podejmowana jest uchwała o przeprowadzeniu referendum. W przypadku, gdy wniosek o przeprowadzenie referendum zostanie odrzucony, możemy złożyć skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego - mamy na to 14 dni od dnia doręczenia uchwały lub upływu terminu do jej podjęcia.

UWAGA

Referendum odbywa się w dzień wolny od pracy. Ważne jest tylko wtedy, gdy bierze w nim udział co najmniej 30 procent osób uprawnionych do głosowania.

DECYDUJĄCE 100 TYSIĘCY PODPISÓW

Szanse na współdecydowanie o prawie mamy też na szczeblu krajowym. Gwarantuje nam to ustawa o wykonywaniu **inicjatywy ustawodawczej** przez obywateli. Bezpłatność studiów, zakaz ratyfikacji ACTA w Polsce czy zmiany na rzecz parków narodowych – to tylko przykładowe postulaty, pojawiające się w projektach obywatelskich. Kluczem do obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej jest przygotowanie przez grupę obywateli projektu ustawy i zebranie pod nim co najmniej 100 tysięcy podpisów od osób posiadających czynne prawo wyborcze. W pierwszej kolejności konieczne trzeba powołać komitet inicjatywy ustawodawczej, który będzie odpowiedzialny m.in. za rozpropagowanie treści projektu w społeczeństwie. Pierwszy tysiąc zebranych podpisów jest przełomowy – wówczas pełnomocnik komitetu zgłasza Marszałkowi Sejmu, że komitet został zawiązany i przedstawia mu projekt ustawy wraz z uzasadnieniem i wykazem tysiąca nazwisk, podpisanych pod projektem. **Art. 6** ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. O wykonywaniu Inicjatywy Ustawodawczej przez obywateli, Dz.U. z 1999 r. Nr 62, poz. 688 – wskazuje na to co powinno zawierać zawiadomienie. Przyjęcie przez Marszałka zawiadomienia powoduje, że komitet zyskuje osobowość prawną. Następnie trwa akcja zbierania kolejnych, wymaganych podpisów i kampania promocyjna projektu. Jeśli zdobędziemy poparcie 100 tysięcy obywateli, Marszałek Sejmu kieruje projekt do pierwszego czytania w Sejmie. **Czas jest kluczowy i musimy działać bardzo sprawnie!** Projekt ustawy i wykaz podpisów obywateli popierających projekt nie może zostać wniesiony później niż 3 miesiące od daty postanowienia Marszałka Sejmu o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu.

ŹRÓDŁO:

www.isap.sejm.gov.pl

www.trybunal.gov.pl

www.ngo.elk.pl/_media/files/?v=files&i=333

www.siecsplot.pl/static/upload/moj-samorzad/poradnik-cay.pdf

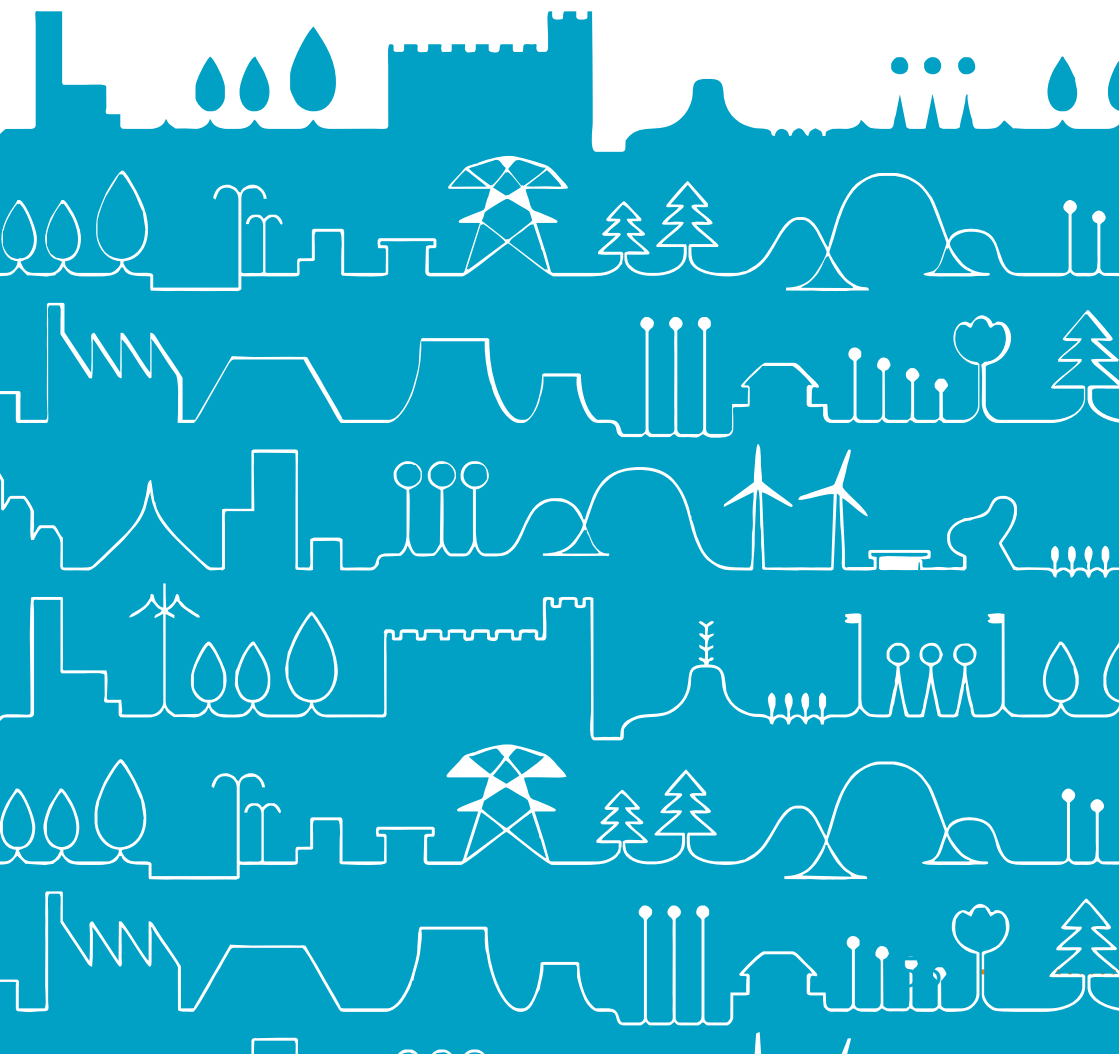
www.ngo.elk.pl/_media/files/?v=files&i=333 - Łucja Krzyżanowska, Łukasz Faciejew, Partycypacja obywatelska w Polsce. Menu projektu dla Fundacji Batorego.

PODSTAWA PRAWNA:

- » Ustawa z dnia 5 lipca 1990 r. Prawo o zgromadzeniach (Dz. U 1990 nr 51 poz 297).
- » Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
- » Ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 z późn. zm.).
- » Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz.U. 2000 nr 88 poz. 985 z późn. zm.).
- » Ustawa o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz.U z 1999 r. nr 62, poz. 688).
- » Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.).

4.

Aktywność w społeczności

18.

19.

22.

20.

21.

Aktywność rozumiana jako zaangażowanie w sprawy lokalnej społeczności może być realizowana indywidualnie lub we współpracy z innymi mieszkańcami w ramach mniej lub bardziej sformalizowanych inicjatyw. Indywidualnie można być aktywnym obserwatorem i wyrażać swoje zdanie na temat spraw, które dotyczą mieszkańców poprzez narzędzia jakie pozwalają być np. dziennikarzem obywatelskim. Można też zainteresować się wolontariatem, żeby podzielić się swoim czasem i umiejętnościami z innymi.

ZOSTAŃ DZIENNIKARZEM!

Aktywność obywatelska to też informowanie opinii publicznej o sprawach, które są ważne dla społeczności. Aby to robić, nie musisz być profesjonalnym dziennikarzem i posiadać dyplomu ukończenia studiów dziennikarskich.

Internet oferuje obecnie mnóstwo miejsca tym, którzy nie są obojętni na kwestie społeczne, a jednocześnie mają chęć i dyg do pisania. Coraz więcej portali i serwisów internetowych umożliwia niezawodowym dziennikarzom współtworzenie ich zawartości. Tutaj można dzielić się tym, co nas nurtuje, irytuje lub przynosi satysfakcję, zamieścić najświeższe informacje o wydarzeniach, których byliśmy świadkami, opisać problemy, z którymi boryka się dana społeczność. To my sami możemy dostarczać mediom tematów i je nagłaśniać, jednocześnie wypełniając poczucie obywatelskiego obowiązku i potrzebę dzielenia się wiedzą z innymi ludźmi.

Dziennikarstwo obywatelskie to doskonały sposób, by promować naszą dzielnicę i osiedle, pokazać sąsiedzkie inicjatywy, przestrzec przed jakimś zagrożeniem lub też zwrócić uwagę na trudności, z którymi borykają się mieszkańcy i podjąć publiczną debatę czy interwencję.

Pamiętajmy jednak, że tak samo jak zawodowych dziennikarzy, obowiązuje nas zasada rzetelności i staranności przy

zbieraniu materiału prasowego oraz sprawdzania zgodności z prawdą pozyskanych informacji. W polskim internecie dziennikarstwo obywatelskie uprawiane jest w takich serwisach, jak: Interia360.pl, Wiadomości24.pl, Alert24.pl, iThink.pl czy InfoTuba.pl.

JAK ZOSTAĆ WOLONTARIUSZEM?

Lubisz pomagać? Masz pomysły na zmianę rzeczywistości? Pragniesz zrobić coś bezinteresownie? Wolontariat to kolejny ze sposobów na aktywność społeczną. Czasem nie trzeba wiele. Wystarczy drobny gest, rozmowa, poświęcony czas czy wykonanie zwykłych codziennych czynności. To, co z pozoru wydaje się prozaiczne, dla innych może być nie do przecenienia.

W Krakowie wiele organizacji pozarządowych oraz instytucji czeka na każdą kolejną pomocną dłoń. Można między innymi angażować się w działalność na rzecz ochrony środowiska czy poprawy losów zwierząt, wspierać chorych, ubogich i samotnych ludzi, pomagać dzieciom, prowadzić zbiórki żywności lub realizować programy edukacyjne, turystyczne lub kulturalne. Coraz popularniejszy staje się także e-wolontariat, dzięki któremu swoje obowiązki i zadania wolontariusze mogą wykonywać zdalnie, za pośrednictwem internetu.

Możliwości jest wiele – każdy, bez względu na wiek czy wykształcenie może znaleźć coś dla siebie. Po pracy, szkole czy zajęciach na uczelni czekają na wolontariuszy rozmaite zadania: od prac typowo biurowych i administracyjnych po uczestnictwo w kampaniach społecznych. Można stać się opiekunem, nauczycielem, księgowym, kierowcą, specjalistą od pozyskiwania darowizn czy public relations. Coraz popularniejszy staje się także e-wolontariat, dzięki któremu swoje obowiązki i zadania można wykonywać zdalnie, za pośrednictwem internetu np. tłumaczenia, czy administrowanie strony www.

Bycie wolontariuszem to szansa na zdobycie nowego doświadczenia, wartościowe spędzenie wolnego czasu, podzielenie się swoimi umiejętnościami czy wiedzą. Wbrew pozo-

rom nie tylko dajemy, ale również zyskujemy – możemy rozwinąć swoje zdolności, np. organizacyjne czy liderские, nauczyć się pracy w zespole, poćwiczyć umiejętności komunikacyjne, nawiązać nowe kontakty. W zamian za bezinteresowną pomoc zdobywamy bagaż życiowego doświadczenia, które ubogaca nas jako ludzi – otwieramy się na potrzeby innych, poznajemy zupełnie nowe dla nas wymiary rzeczywistości i stajemy się dzięki temu wrażliwsi. Wolontariat może też być „sposobem na życie”.

Krok po kroku

Jeśli myślimy o wolontariacie, warto zapoznać się z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 2003 r. (jej nowelizacja weszła w życie 3 listopada 2011 roku). Każdy z nas może wybrać ten sposób angażowania się jednak w przypadku osób niepełnoletnich wymagana jest zgoda rodziców bądź opiekunów. Decydując się na wolontariat, nie stajemy przed surowymi wymogami dotyczącymi naszej metryki, stażu pracy, wykształcenia czy predyspozycji. Bywają jednak wyjątki. Nie każdy może podjąć się wszystkich zadań – wynika to ze specyfiki działań, które podejmują niektóre organizacje czy instytucje. Wówczas odrębne przepisy określają kwalifikacje i wymagania stawiane kandydatom na wolontariuszy. Chodzić może np. o działania dotyczące ochrony zdrowia czy oświaty regulowane odrębnymi rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej i Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

KIM JEST WOLONTARIUSZ?

Wolontariusz to „osoba fizyczna, która dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 2 pkt 3). To, czy pracujemy, czy nie jesteśmy zatrudnieni nie ma znaczenia – wolontariat nie wiąże się z zarobkiem ani zawieraniem umowy o pracę. Nie tracimy przez to więc przywilejów składkowych, prawa do zasiłku czy urlopu, statusu pracownika czy bezrobotnego.

W pierwszej kolejności zastanówmy się, w jakim obszarze chcemy działać. Na wsparcie wolontariuszy czekają nie tylko organizacje pozarządowe, czyli np. stowarzyszenia i fundacje. Ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, biblioteki, domy kultury, muzea, publiczne szkoły i przedszkola itp. to miejsca, w których także można się podjąć społecznej misji. Ze świadczeń wolontariuszy mogą też korzystać spółdzielnie socjalne oraz podmioty lecznicze, a więc m.in. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, instytuty badawcze, fundacje i stowarzyszenia działające w zakresie ochrony zdrowia. Nasz wybór może paść na organizacje kościelne i wyznaniowe, zakony, parafie. Programy dla wolontariuszy organizowane są również przez urzędy centralne, samorządowe oraz ministerstwa. To również szansa dla tych, którzy chcą się sprawdzić w strukturach administracji publicznej.

OGRANICZENIA

Wolontariatu nie można świadczyć na rzecz podmiotów gospodarczych. Co więcej, wolontariusze nie mogą również pracować przy realizacji zadań związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w stowarzyszeniach, fundacjach, czy spółdzielniach socjalnych.

W zależności od miejsca, które wybierzemy nasz zakres obowiązków jako wolontariusza będzie inny. Warto więc przemyśleć swoją decyzję pod kątem naszych **predyspozycji osobowościowych**: czy czuję się na siłach, by pracować np. w środowisku chorych dzieci, w jakich działaniach będę mógł najlepiej wykorzystać swoje atuty, popracować nad słabszymi stronami, czy wolę działać wśród ludzi czy indywidualnie realizować zadania itp. oraz **oczekiwań**: czego chcę się nauczyć, w czym realizować, jakie kompetencje rozwijać, czy wolontariat ma być formą odskoczni od życia zawodowego czy chcę się z nim wiązać na dłużej itp. To, jak bardzo zaangażujemy się w wolontariat, będzie zależa-

ło nie tylko od naszej dyspozycyjności czasowej i liczby godzin, którą spędzimy poza domem, pomagając innym ludziom. Liczy się też przekonanie do idei, identyfikacja z celami danej organizacji czy instytucji, wiara w sens podejmowanych działań.

Jeśli wybierzemy już rodzaj wolontariatu, który nam odpowiada i nawiążemy kontakt z daną instytucją - będziemy musieli ustalić zakres naszych zadań.

UMOWA - POROZUMIENIE Z WOLONTARIUSZEM

*Wolontariusz pracuje na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy nim a instytucją. Powinno ono zawierać informacje o zakresie świadczeń, które wolontariusz zobowiązuje się wykonać, ich miejscu i czasie, jego prawach i zobowiązaniach instytucji oraz zapisy o możliwości rozwiązania porozumienia. Porozumienie może mieć formę ustną lub pisemną w przypadku porozumienia zawieranego do 30 dni. Jeśli wykonujemy nasze świadczenie dłużej niż 30 dni, porozumienie powinno mieć formę pisemną. Na żądanie wolontariusza porozumienie musi zostać potwierdzone na piśmie. Wzory porozumień można znaleźć w serwisie **www.poradnik.ngo.pl** (zakładka wzory umów). Wolontariuszowi przysługuje prawo do otrzymania potwierdzenia o wykonywanych świadczeniach i ich zakresie **art 44 ust. 2** ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.*

Instytucja ma obowiązek poinformowania o przysługujących prawach i obowiązkach. Powinniśmy mieć świadomość, jakie ewentualne ryzyko dla zdrowia wiąże się z wykonywanymi świadczeniami i jak się przed nim chronić. Obowiązkiem organizacji, dla której pracujemy jako wolontariusze, jest zapewnienie nam bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania świadczeń oraz ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (jeśli wykonujemy świadczenie nie dłużej niż przez 30 dni). Przyjmująca nas organizacja może też zapewnić nam ubezpieczenie zdrowotne (jeśli go nie posiadamy) oraz ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Jeżeli będziemy podróżować służbowo, to organizacja po-

winna pokryć koszty dojazdu ewentualnej delegacji. Instytucja może również ponieść inne wydatki związane z wykonywaniem zadań wolontariuszy np. uczestnictwem w szkoleniach.

OBOWIĄZKI WOLONTARIUSZA

Wolontariusz jest zobowiązany sumiennie wykonywać swoje obowiązki. Powinien dbać o osoby na rzecz, których świadczy pomoc. Powinien dbać o powierzony mu majątek (np. sprzęty biurowe) jeśli pracuje w lokalu organizacji.

Dla przyszłych wolontariuszy – pożyteczne adresy

- » www.wolontariat.org.pl – strona internetowa sieci Centrów Wolontariatu, baza niezbędnych informacji dotyczących wolontariatu, publikacji i wzorów dokumentów;
- » www.e-wolontariat.pl – serwis zawiera m.in. bazę ofert dla internetowych wolontariuszy, można zamieścić w nim także swój profil,
- » www.ngo.pl – znajdziemy tutaj m.in. bazę organizacji z całej Polski i dane kontaktowe oraz wiele merytorycznych informacji,
- » www.ngo.krakow.pl – serwis Urzędu Miasta Krakowa, znajdziemy tutaj np. akty prawne oraz wzory dokumentów takie jak, porozumienie o współpracy, wypowiedzenie czy zaświadczenie,
- » www.pozytek.gov.pl – strona Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, znajdziemy tutaj np. tekst ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r., Nr 234, poz.1536 z późn. zm.)
- » **Regionalne Centrum Wolontariatu w Krakowie**, działające przy Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych: ul. Krasickiego 18, I piętro, Kraków, tel. 12 412 15 24, adres email: rcw@bis-krakow.pl, www.wolontariat.org.pl/krakow – prowadzi Punkt Pośrednictwa Wolontariatu oraz oferuje szkolenia dla wolontariuszy. Formularz zgło-

szeniowy można pobrać na stronie: <http://www.wolontariat.org.pl/strona.php?p=8806> i wysłać emailiem lub dostarczyć osobiście do siedziby RCW, które pomoże wybrać ofertę dla wolontariusza – zgodnie z oczekiwaniami i predyspozycjami.

ŹRÓDŁO:

www.isap.sejm.gov.pl

www.pozytek.gov.pl

PODSTAWA PRAWNA:

- » Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.).

PRZYKŁADY INICJATYW

W zespole siła. Dlatego zamiast działać w pojedynkę, warto pomyśleć o tym, co i jak wspólnie z innymi mieszkańcami możemy zrobić dla siebie i dla naszej społeczności. Nieformalne grupy obywatelskie, grupy sąsiedzkie, grupy samopomocowe, komitety społeczne – to rozwiązania, z których możemy skorzystać, jeśli chcemy bez formalności włączyć się w działania obywatelskie, przyczynić się do rozwoju społeczności oraz pomóc sobie i innym. Możemy też jako nieformalna grupa mieszkańców współpracować z samorządem i proponować wspólną realizację inicjatyw wynikających wprost z potrzeb mieszkańców.

Aby móc czynnie uczestniczyć w życiu społecznym nie zawsze trzeba zmagać się z biurokratycznymi wymogami i dostosowywać do czasochłonnych przepisów. Istnieją również nieformalne sposoby, które pozwolą nam podjąć aktywność w **ramach nieformalnych grup obywatel-**

skich. Często prowadzenie działalności społecznej rozpoczyna się od utworzenia grupy nieformalnej, której działalność nie jest nigdzie rejestrowana. Wymagają one jednak przede wszystkim dobrej organizacji, samodyscypliny, systematyczności, konsekwencji i umiejętności mobilizowania innych do działania. Kluczowe są nasze chęci i zapał oraz przekonanie, że możemy zmienić swój „kawałek rzeczywistości”. Pomysłów jest wiele.

Podzielić się przeżyciami – grupa samopomocowa

W walce z problemami nie jest dobrze być samemu. Wspólne zmaganie się z podobnymi wyzwaniami ułatwia wyjście z kryzysu i poradzenie sobie z przeciwnościami – taki rodzaj działania łączy się z **ideą samopomocy**. Tzw. grupy samopomocowe zakładają osoby, które mają do czynienia z tym samym problemem i szukają wzajemnego wsparcia. Siła, rady i doświadczenia jednego człowieka stają się budujące dla drugiej osoby. Bezrobocie, niepełnosprawność, przewlekłe i ciężkie choroby w rodzinie, alkoholizm – z tego typu problemami zmagają się wielu mieszkańców Krakowa. **Zamiast się izolować i w samotności znosić nową sytuację życiową oraz borykać z trudnościami, dołącz do grupy samopomocowej lub sam zainicjuj jej powstanie.** Pomaga w tym np. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, realizując projekty społeczne kierowane do swoich podopiecznych, których dotyczy ten sam kłopot. Do tej pory brały w nich udział m.in. rodziny zastępcze, bezrobotni, rodzice z problemami wychowawczymi, współuzależnieni, osoby dotknięte zjawiskiem przemocy, osoby bezdomne. Warto dodać, że w przypadku przemocy w rodzinie i współuzależnienia, grupy samopomocowe są dobre jako wspomaganie oddziaływań psychologicznych i terapeutycznych, niestety nie są rozwiązaniem problemu.

W ramach realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej projektów podopieczni otrzymywali pomoc specjalistów, samodzielnie zawiązywali grupę samopomocową, spotykają się w swoim gronie, rozmawiają, wzajem-

nie radzą, czują się już na tyle silni, by móc zmagać się z rzeczywistością i dawać wsparcie innym. O możliwościach zorganizowania grup samopomocowych warto dowiedzieć się więcej w filiach MOPS www.mops.krakow.pl.

Ideę samopomocy promują także organizacje pozarządowe, m.in. Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL www.cal.org.pl.

GRUPA MATEK MAŁYCH DZIECI - PRZYKŁAD SAMOPOMOCY

*Okres macierzyństwa i wychowywania dzieci może być również czasem samorozwoju. Przekonują się o tym kobiety, które zakładają **grupy matek małych dzieci**. W swoim gronie mogą rozmawiać nie tylko o rodzicielskich doświadczeniach i odczuciach, wymieniać się wskazówkami i poradami, ale też uczyć się od siebie nawzajem. Przykładowo, jedna matka uczy drugą języka obcego, a ta w zamian pomaga jej odkryć tajniki grafiki komputerowej. Mogą sobie pomagać w codziennych sprawach, przypilnować dzieci w razie potrzeby, ugotować obiad czy zrobić zakupy. Dużą zaletą takiej grupy jest to, że realizuje rzeczywiste potrzeby uczestniczek.*

Z sąsiadem za pan brat

W codziennym funkcjonowaniu, rozwijaniu zainteresowań i pasji, integracji ze środowiskiem, rozwiązywaniu zwykłych, prozaicznych spraw możemy sobie pomóc tworząc tzw. **grupy sąsiedzkie**. Relacje z sąsiadami nie muszą sprowadzać się wyłącznie do kurtuazyjnego kiwnięcia głową i grzecznościowego „dzień dobry”. Przekonali się o tym już mieszkańcy różnych miast np. Warszawy, którzy postanowili zaangażować się w inicjatywę sąsiedzkie.

Chcesz ożywić swoją okolicę, zorganizować jakieś sportowe czy kulturalne wydarzenie? Może koncert, piknik, mecz siatkówki czy festyn, który pozwoli sąsiadom lepiej się poznać? Dostrzegasz różne niedogodności dookoła np. brak placu zabaw czy boiska dla dzieci, dziurawa droga,

kiepski chodnik czy choćby brak ławki lub oświetlenia przed blokiem? Łącząc się z sąsiadami możesz wiele zdziałać - aktywność obywatelską można zacząć właśnie od naszych domów i blokowisk, a pomysłów na inicjatywy sąsiedzkie może być cała masa.

Zanim jednak przystąpisz do działania, spróbuj zapoznać ze swoimi planami chociaż kilka osób z sąsiedztwa, robiąc wstępne rozeznanie. Można również przeprowadzić sondaż w bloku na temat potrzeb i zainteresowań mieszkańców, dowiedzieć się, jakiego typu inicjatywy by ich zainteresowały. Jeśli sami mamy gotowy pomysł, powinniśmy wykorzystać kilka kanałów do jego rozreklamowania i dotarcia do społeczności sąsiedzkiej. Własnoręcznie przygotowane plakaty, ogłoszenia na tablicach, informacje podczas zebrań wspólnot mieszkaniowych, komunikaty na forach internetowych czy w serwisach społecznościowych, w których często mieszkańcy zakładają wątki poświęcone swojemu blokowi - to sposoby na dobrą komunikację. Warto również zorganizować spotkanie, podczas którego opowie się sąsiadom o swoich pomysłach, wymieni poglądami, wspólnie wyznaczy role i zadania do wykonania w ramach sąsiedzkiej inicjatywy. Jeśli sprawa zyska przychyłność i przystąpimy do realizacji planów, dobrze również rozejrzeć się za dodatkowymi sojusznikami pomysłu. **Tematem możemy próbować zainteresować Rady Dzielnic czy spółdzielnie, szkołę, dom kultury, bibliotekę czy parafię – w zależności czego będzie dotyczyć nasza inicjatywa.** Być może wśród mieszkańców lub ich znajomych są specjaliści, którzy mogliby posłużyć nam fachowym wsparciem przy danej sprawie. Sąsiedzka inicjatywa może być jednorazowym wydarzeniem, przynieść konkretny, trwały efekt i zmianę lub też przerodzić się w coś cyklicznego i systematycznego.

Komitet społeczny

Do rozwiązania konkretnego problemu danej społeczności, czy to osiedlowej czy dzielnicowej można natomiast powołać tzw. **komitet społeczny**. Jest to zespół ludzi, którzy organizują się po to, aby zrealizować określony cel (np.

wybudować wodociąg lub zebrać pieniądze na pomoc dla chorej osoby). Co do zasady jest to rodzaj nieformalnej grupy, w której podczas spotkania wybiera się reprezentantów, którzy następnie pośredniczą w rozmowach społeczności np. z władzami, Radą Dzielnicy, partnerami itp.

Nie ma szczegółowych przepisów, które dotyczyłyby zakładania komitetów społecznych. Niektóre organizacje przyjmują nazwę „Komitet Społeczny”, ale działają jako stowarzyszenia zarejestrowane w KRS. Inne działają na podstawie konkretnych ustaw, np. Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa działa na podstawie Ustawy o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (Dz. U. Nr 21, poz. 90) oraz uchwalonego przez siebie regulaminu.

Istnieją też komitety organizowane do przeprowadzenia zbiórki publicznej na określony cel. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przyjmuje, że do powstania takiego komitetu wystarczy, jeśli osoby zainteresowane postanowią go powołać i sformułują to na piśmie (w formie aktu organizacyjnego, uchwalonego i podpisanego przez członków komitetu). W akcie tym powinny zostać zapisane zasady działania komitetu, a także prawa i obowiązki członków. Komitet taki nie ma osobowości prawnej (to znaczy nie może nabywać praw i zaciągać zobowiązań, a odpowiedzialność za nie ponoszą sami członkowie), nie podlega też wpisowi do rejestru i jest reprezentowany przez wytypowanych członków.

ŹRÓDŁO

www.poradnik.ngo.pl

Grupa społecznych strażników zabytków

Jeśli natomiast leży nam na sercu ochrona zabytków naszego miasta, możemy połączyć siły w ramach **grupy strażników**, poświęconej tej konkretnej tematyce. Nasza rola będzie polegać m.in. na społecznym dozorze stanu zabytków, uświadamianiu społeczeństwa, jak ważna jest troska o nie, apelowaniu o pomoc, propagowaniu wiedzy na ten temat, walce o utrzymanie oraz poprawę funkcjonowania różnych miejsc, reprezentowaniu społeczeństwa

w rozmowach z władzami czy konserwatorami niedostatecznie dbającymi o zabytkowe obiekty.

Straż obywatelska

Mieszkańcy mogą tworzyć organizacje samoobrony funkcjonujące w ścisłej współpracy z Policją i władzami lokalnymi lub niezależnie od nich. Co jednak ważne, nieformalnie możemy funkcjonować tylko w najbliższym otoczeniu. To przykład, jak w sąsiedzkim gronie możemy wspólnie zatroszczyć się o nasz byt i bezpieczeństwo. Do monitorowania okolicy bloku, w którym mieszkamy czy parkingu samochodowego możemy powołać tzw. **straż obywatelską**, składającą się z mieszkańców, którzy sami będą pełnić dyżury. W przypadku gdybyśmy chcieli rozszerzyć nasze działania na szerszy teren, np. całego osiedla, wówczas grupa musiałaby zmienić swój charakter na formalny (np. w formie stowarzyszenia działającego na rzecz ochrony porządku publicznego). Wówczas straż obywatelska otrzymuje także wsparcie policji i straży miejskiej.

Bank czasu

Przykładem nieformalnych działań integrujących społeczność, czy to w sąsiedzkiej czy też znacznie szerszej grupie jest tworzenie tzw. **banków czasu**. Idea polega na bezgotówkowej wymianie usług, wiedzy lub talentów. Uczestnicy banku dzielą się swoim czasem, ale nie pobierają za to opłat. Usługi w ramach banku nie podlegają też opodatkowaniu. Jest to forma bezgotówkowej wymiany usług.

Znasz język niemiecki i czujesz się na siłach, by uczyć innych, ale sam potrzebujesz trenera nauki pływania czy jazdy na rolkach? Nie umiesz piec ciast, ale w zamian za naukę mógłbyś posprzątać u kogoś w domu i zrobić za niego zakupy? W banku czasu ludzie dobierają się według potrzeb i wzajemnie sobie pomagają. Oferty mogą być rozmaite: od remontu mieszkania czy naprawy ciekącego kranu, przez lepienie pierogów i projektowanie strony internetowej po opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą. **Aby bank czasu mógł sprawnie funkcjonować, potrzebny jest jednak koordynator, który będzie czuwać**

nad giełdą ofert, odnotowywać godziny pracy uczestników i wprowadzać nowych członków do wspólnoty.

Żeby uniknąć nieprzyjemnych czy niejasnych sytuacji, warto również stworzyć regulamin, w którym określimy zasady, na jakich działa nasz bank czasu. W rozwijaniu komunikacji i budowaniu wzajemnego zaufania pomocne mogą być spotkania całej społeczności banku czasu. Dzięki temu idea wymiany usług nie będzie istnieć tylko na papierze. Od osobistego poznania drugiego człowieka będą bowiem zależeć nasze relacje i to, czy będziemy chcieli ze sobą współpracować.

Mieszkańcy wspólnie z samorządem – inicjatywa lokalna

Pomysłów na tzw. **inicjatywy lokalne** może być tak dużo, jak potrzeb i zainteresowań środowiska, w którym na co dzień żyjemy. Chodzi m.in. o rozwój świadomości obywatelskiej, podtrzymywanie tradycji narodowej, dbanie o kulturę i sztukę, działania na rzecz ochrony przyrody, w tym zieleni miejskiej, promowanie wolontariatu. „Święto ulicy”, przy której mieszkamy, „Dni osiedla”, nowa droga, wystawa artystyczna, szkolenia dla mieszkańców, unowocześnienie boiska sportowego, stworzenie świetlicy, przeprowadzenie akcji charytatywnej to przykłady działań, które mogą być realizowane w formie inicjatywy lokalnej. Zakres zadań, które mogą być zgłaszane samorządom w ramach inicjatywy lokalnej określa **art. 19 b** ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Jeśli naszym celem jest np. budowa boiska sportowego, możemy jako świadczenie rzeczowe dostarczyć ławki, piłki, bramki czy kosze do gry, przygotować dokumentację zleconą przez mieszkańców. Jeśli pomysł wiąże się np. z rozbudową na osiedlu domu kultury, możemy postarać się o jego wyposażenie, zakupić książki, meble itp., a jeżeli dotyczy inwestycji budowlanej - możemy ofiarować potrzebny sprzęt. O tym, czy dana inicjatywa zostanie dofinansowana, decydować będzie samorząd. Wsparcie samorządu polega na: wydatkowaniu środków z budżetu miasta na realizację zadania publicznego, bez możliwości przekazy-

CZYM JEST INICJATYWA LOKALNA?

*Inicjatywa lokalna to forma współpracy samorządu województwa, powiatu, gminy z jego mieszkańcami, w celu realizacji wspólnego pomysłu na realizację zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej (**art. 2 pkt. 4** ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku). Wymogiem jest współudział mieszkańców przy realizacji zadania - wkład rzeczowy mierzony np. pracą społeczną lub wkład finansowy. Idea jest taka, że wspólnie z samorządem podejmujemy działania i bierzemy za nie odpowiedzialność.*

wania środków finansowych mieszkańcom lub może mieć charakter rzeczowy czy organizacyjny.

Aby ta nowa forma realizacji zadań publicznych weszła w życie organ stanowiący powinien uchwalić tryb i szczególne kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego **art. 19 c ust. 1** ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego. Co do zasady wniosków o inicjatywę lokalną należy zgłosić do urzędu. Wnioski będą analizowane pod kątem odpowiadania na rzeczywiste potrzeby mieszkańców. Składa go grupa mieszkańców lub można go złożyć za pośrednictwem organizacji pozarządowej, której cele są zbieżne z proponowaną inicjaty-

W KRAKOWIE

Projekt uchwały Rady Miasta Krakowa dot. inicjatywy lokalnej zakłada, że mieszkańcy Krakowa zyskają możliwość składania wniosków o realizację zadań publicznych o znaczeniu lokalnym (dzielnicowym, osiedlowym) we współpracy z magistratem. Będą one mogły dotyczyć np. remontu placu zabaw, organizacji wydarzenia kulturalnego czy zmian w infrastrukturze. Uchwała zawierająca tryb i kryteria oceny wniosku dostępna będzie po uchwaleniu przez Radę Miasta w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.krakow.pl).

wą - organizacja jest pośrednikiem i „użycza” osobowości prawnej mieszkańcom przy podpisaniu umowy.

ŹRÓDŁO:

www.isap.sejm.gov.pl

www.administracja.ngo.pl/x/523851

PODSTAWA PRAWNA:

- » Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.).

Idea i przykłady samorządności

W różnych rodzajach samorządności mieści się także wymiar dotyczący wspólnoty osób opartej na jakiejś więzi np. pracy, wykonywaniu zawodu lub innej działalności. Do innych form samorządności rozumianej jako **sposób sprawowania władzy z innymi, zarządzania i gospodarowania tym, co jest wspólną własnością wszystkich**, (nie prywatną czy państwową) można zaliczyć spółdzielnie, wspólnoty, rady, stowarzyszenia, organizacje pracodawców czy samorządy zawodowe. Przedstawiamy poniżej przykłady kilku „struktur”, które z założenia powinny funkcjonować zgodnie z ideą samorządności jako przeciwieństwa jednoosobowego kierowania, jednoosobowego rządzenia, czy jednoosobowego sprawowania władzy.

Spółdzielnia mieszkaniowa zgodnie z ustawą o spółdzielniach mieszkaniowych jej celem jest „zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków oraz ich rodzin. Przez dostarczanie członkom samodzielnych lokali mieszkalnych lub domów jednorodzinnych, a także lokali o innym przeznaczeniu”. Do zadań spółdzielni należy więc np. budowa lub też nabywanie nieruchomości oraz zarządzanie nimi, prowadzenie bieżących robót remontowych czy konserwacyjnych. Może ona także prowadzić działania na rzecz integracji mieszkańców. Idea samorządności spółdzielni wyraża się najpełniej poprzez udział wszystkich jej członków w walnym zgromadzeniu, wspólne, demokratyczne podejmowanie decyzji, aktywny udział w zarządza-

niu, samodzielne wyznaczanie kierunków działań i celów ważnych dla spółdzielni. Organami spółdzielni są: walne zgromadzenie, rada nadzorcza oraz zarząd, inne organy doradcze spółdzielni (określane w statucie) np. rady osiedli, zebranie przedstawicieli budynków.

Wśród kompetencji walnego zgromadzenia jest m.in. uchwalanie kierunków rozwoju działalności gospodarczej, działalności społecznej i kulturalnej prowadzonej przez spółdzielnię, np. w sprawie planu nowej inwestycji na osiedlu, oznaczanie najwyższej sumy zobowiązań, jaką spółdzielnia może zaciągnąć czy podejmowanie uchwał w sprawie m.in. zbycia nieruchomości czy zmian statutu. Zgromadzenie rozpatruje także sprawozdania rady nadzorczej, udziela absolutorium członkom zarządu. Spółdzielnia mieszkaniowa jest podmiotem prywatnym, ma osobowość prawną, zyskuje ją w momencie wpisania do KRS.

Wspólnota mieszkaniowa w odróżnieniu od spółdzielni mieszkaniowej **nie ma osobowości prawnej**. Powstaje w momencie sprzedaży pierwszego samodzielnego lokalu, czy to mieszkaniowego czy usługowego. Wspólnotę tworzą właściciele lokali, które wchodzi w skład konkretnej, wspólnej nieruchomości, np. mieszkań w bloku czy kamienicy. Właściciele lokali mają prawo uczestniczyć w zarządzaniu i zabieraniu głosu przy podejmowaniu uchwał dotyczących np. administrowania wspólną nieruchomością czy opłat związanych z jej utrzymaniem. Fakt, że możemy angażować się na rzecz naszego „najbliższego otoczenia”, zbiorowo wyznaczać sobie cele działania i wspólnie podejmować decyzje o istotnych dla nas sprawach – wskazuje na samorządność wspólnoty mieszkaniowej. Właściciele lokali powołują także zarząd wspólnoty, który ją reprezentuje na zewnątrz i kieruje jej sprawami. Chodzi m.in. o czynności związane z bieżącymi, codziennymi kwestiami, zapewniającymi prawidłowe funkcjonowanie wspólnoty, jak np. dbanie o dostawę wody czy energii, ewentualne remonty, naprawę usterek, przygotowywanie projektów uchwał oraz planu gospodarczego. Zarząd zobowiązany jest m.in. do składania właścicielom lokali rocznego sprawozdania ze swojej działalności, prowadzenia ewidencji pozakięgo-

wej kosztów zarządu nieruchomością wspólną oraz zwoływania zebrania ogółu właścicieli co najmniej raz w roku. Każdy właściciel ma prawo kontroli działalności zarządu - możemy np. domagać się przedstawienia dokumentacji dotyczącej wspólnoty. Do wglądu musi być zapewniona treść uchwał podjętych w trybie indywidualnego zbierania głosów właścicieli (**art. 23** ustawy o własności lokali z dnia 24 czerwca 1994 r.).

Rada Rodziców - istnienie takiej formy samorządności dowodzi, że możemy współdecydować i wpływać na niektóre kwestie w szkole do której uczęszcza nasze dziecko. Celem utworzenia Rady Rodziców jest bowiem współpraca ze szkołą, Radą Pedagogiczną, wnioskowanie i opiniowanie spraw, związanych z funkcjonowaniem i działalnością placówki, wspieranie jej w realizacji różnych inicjatyw, współpraca z organizacjami edukacyjnymi. Rada Rodziców reprezentuje rodziców wszystkich uczniów szkoły. W jej skład wchodzi po jednym przedstawicielu rad oddziałowych wybranych w wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału, czyli klasy (**art. 53** ustawy o systemie oświaty). Rada uchwała regulamin, w którym uwzględnia m.in. swoje zadania oraz tryb pracy. Możliwość powołania rady reguluje ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Tworzenie i funkcjonowanie wspólnot zgodnie z ideą samorządności posiada wiele zalet. Mimo iż sporej części z nas kojarzy się z formalnościami, biurokracją czy niewielką siłą przebicia - warto angażować się w różnego rodzaju samorządach i wspólnotach. Oznacza to danie sobie możliwości wpływania na decyzje w sprawach, które nas dotyczą. Dzięki temu nie jesteśmy zależni wyłącznie od innych, z poczuciem „odgórnego sterowania”. Do wspólnoty samorządowej należymy już od najmłodszych lat - w szkole jesteśmy częścią samorządu uczniowskiego, na uczelniach funkcjonują samorządy akademickie, a w wielu branżach - samorządy zawodowe potocznie nazywane też korporacjami np. adwokackie, rzemieślnicze czy lekarskie.

ŹRÓDŁO:

www.poradnik.ngo.pl

PODSTAWA PRAWNA:

- » Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116, z późn. zm.).
- » Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze - (Dz. U. 1995 r., Nr 54, poz. 288 z późn. zm).
- » Ustawa o własności lokali z dnia 24 czerwca 1994 r. (Dz.U. nr 85 z dnia 27.07.1994 r., poz. 388 z późn. zm.).
- » Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 Nr 67, poz.329 ze zm.).

5.

Formalne sposoby samoorganizacji

23.

25.

24.

26.

27.

Podejmowanie przez obywateli nieformalnych aktywności i tworzenie niewielkich grup może z czasem okazać się dobrym punktem wyjścia dla poszerzenia i sformalizowania naszej działalności. Często grupy inicjatywne przyszłych organizacji pozarządowych (stowarzyszeń czy fundacji) chcąc się dalej rozwijać, działać szerzej i na większą skalę przechodzą do kolejnych faz rozwoju.

Powołanie do życia instytucji, jakimi są fundacja czy stowarzyszenie ma wiele plusów. W odróżnieniu od spontanicznych, nieformalnych inicjatyw, instytucjonalizacja stwarza nam szereg nowych możliwości. Współpraca z władzami miasta i instytucjami przy realizacji różnych zadań, możliwość pozyskiwania środków finansowych na realizację pomysłów, dotacje z rozmaitych programów, wsparcie darczyńców, docieranie do szerszego grona odbiorców, szansa na współpracę z wolontariuszami, zatrudnianie pracowników to niewątpliwie zalety prowadzenia organizacji pozarządowej. Powodów formalizacji może być wiele. Aby jednak założyć fundację czy stowarzyszenie trzeba spełnić różne wymogi formalne. W tym celu warto więc zapoznać się z przepisami ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach oraz ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 2003 r.

JAK ZAŁOŻYĆ STOWARZYSZENIE?

Masz znajomych, którzy dzielą Twoje pasje i zainteresowania? Grono przyjaciół lub krewnych, których absorbują te same tematy? A może spotkałeś ludzi, których spojrzenie na niektóre kwestie wydaje Ci się bardzo bliskie i którzy też chętnie zaangażowali się w rozwiązywanie podobnych problemów lub zwiększanie świadomości społecznej o ważnych zjawiskach? Wspólne wizje, cele, poglądy, pomysły na zmianę w społeczności, identyczne hobby czy praca w tej samej branży mogą pomóc zintegrować zespół i wspólnymi siłami osiągnąć zamierzenia i cel.

Na tym bowiem polega idea stowarzyszenia. A cele, którym chcemy się poświęcić i profil naszej społecznej działalności, mogą być rozmaite: od poprawy losów zwierząt przez ochronę zabytków, ekologię, cyfryzację małych szkół, promocję czytelnictwa, krzewienie sportu po wspieranie ubogich i samotnych czy propagowanie wiedzy o rzadkich chorobach.

Naszym celem nie może być jednak przysparzanie sobie osobistych korzyści majątkowych.

Stowarzyszenie musi być dobrowolne, a więc nie możemy być przymuszani do członkostwa. Cechuje je także samorządność i suwerenność, czyli niezależność od podmiotów zewnętrznych oraz trwałość - organizacja działa nadal, nawet jeśli zmieni się skład osobowy (warunkiem istnienia stowarzyszenia zarejestrowanego jest skład co najmniej 15-osobowy, a stowarzyszenia zwykłego - minimum 3-osobowy). Samodzielnie określamy cele i wytyczamy kierunki działania, mamy swobodę w ustalaniu obowiązujących reguł i norm wewnętrznych oraz prawo do wypowiedzania się w sprawach publicznych. Działalność stowarzyszenia opiera się na pracy społecznej jej członków (można też zatrudniać pracowników).

Założyć organizację mogą wyłącznie pełnoletni polscy obywatele, którzy nie są pozbawieni praw publicznych i mają zdolność do czynności prawnych. Do stowarzyszenia mogą też należeć małoletni. Zasady ich członkostwa definiuje **art. 3** ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach.

Krok po kroku

Kiedy mamy już zdefiniowany cel i wiemy, w jakim kierunku chcemy podążać, pozostają tylko kwestie formalne. 15 osób, zgromadzonych wokół wspólnego pomysłu, spotyka się, aby przedyskutować projekt statutu. Zazwyczaj przygotowują go osoby najbardziej zaangażowane w grupie inicjatywnej. Tworząc taki dokument można zainspirować się wzorami statutów innych stowarzyszeń, pamiętając, że warto zawrzeć w nim przemyślane dla specyfiki swojego stowarzyszenia normy funkcjonowania. Na to, co dokładnie powinno znaleźć się w statucie, wskazuje **art. 10** ustawy Prawo o stowarzyszeniach. Następnie podczas zebrania założycielskiego należy podjąć uchwałę o powołaniu stowarzyszenia, uchwalić

jego statut, wybrać komitet założycielski. Potrzebny jest też zarząd i organ kontroli wewnętrznej (powinny stanowić o tym odrębne uchwały).

Stowarzyszenie musi zostać zarejestrowane. Obowiązek wypełnienia tych formalności ciąży na Komitecie założycielskim. Szczegóły dotyczące przeprowadzenia spotkania założycielskiego oraz wzory uchwał i dokumentów można znaleźć na stronie www.poradnik.ngo.pl.

Istnieje prostsza droga założenia stowarzyszenia, jednak równocześnie oznacza ona pewne ograniczenia. Tzw. **stowarzyszenie zwykłe, a więc niepodlegające rejestracji i nieposiadające osobowości prawnej, może zostać założone już przez co najmniej trzy osoby**. Należy uchwalić regulamin działalności, w którym przedstawimy nazwę, teren i środki działania, cele, siedzibę oraz reprezentanta stowarzyszenia. Następnie należy w formie pisemnej poinformować o założeniu stowarzyszenia organ nadzorujący (w przypadku Krakowa jest to Prezydent Miasta), który dokona wpisu do prowadzonego przez siebie rejestru stowarzyszeń. Ponadto jesteśmy zobligowani również założyć rachunek bankowy oraz uzyskać numer REGON i NIP.

Utworzenie stowarzyszenia zwykłego to mniej procedur, ale pamiętajmy, że w takiej formie nie możemy np. przyjmować darowizn i starać się o dotacje, a jedynym naszym źródłem finansowania mogą być składki członkowskie. Nie możemy też zrzeszać osób prawnych czy łączyć się w związki stowarzyszeń. Natomiast zgodnie z ustawą o rachunkowości, musimy prowadzić taką samą księgowość jak stowarzyszenia zarejestrowane.

JAK ZAŁOŻYĆ FUNDACJĘ?

Fundusze - to podstawa, jeśli decydujemy się na alternatywne wobec stowarzyszenia rozwiązanie, czyli założenie fundacji. Aby zaczęła ona istnieć, potrzebny jest fundator, który wniesie majątek, przeznaczony na realizację celu fundacji. A cel powinien być - zgodnie z przepisami - społecznie lub gospodarczo użyteczny. Wszystkie dochody uzyskiwane przez fundację, muszą być na niego przekazywane - fundacja nie może zostać powołana dla osobistych korzyści majątkowych fundatora.

Krok po kroku

Fundację mogą ustanowić osoby fizyczne bez względu na ich miejsce zamieszkania czy obywatelstwo lub też osoby prawne (np. firmy, uczelnie, organizacje). Fundator składa oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji w formie aktu notarialnego (powinny się w nim znaleźć cel i wysokość przeznaczonego przez fundatora majątku). Majątek przekazany organizacji mogą stanowić: pieniądze, papiery wartościowe, rzeczy ruchome i nieruchomości. Fundator musi również ustalić statut fundacji (może do tego zadania wyznaczyć pełnomocnika). To, co dokładnie powinno znaleźć się w statucie określa **art. 6** ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach.

Szczegółowe informacje o dokumentach, które potrzebne są do sądowej rejestracji można znaleźć na stronie www.poradnik.ngo.pl

WAŻNE:

Nadzór nad fundacjami i kontrolę ich działalności finansowej przeprowadza minister właściwy ze względu na cele, które realizujemy (może to być np. minister kultury, edukacji, szkolnictwa wyższego, środowiska itp.). Do niego będą trafiać nasze sprawozdania z działalności.

WSPÓLNE PROCEDURY ZWIĄZANE Z REJESTRACJĄ STOWARZYSZEŃ I FUNDACJI

Abyśmy mogli działać oficjalnie i zyskać osobowość prawną, zarówno w przypadku fundacji, jak i stowarzyszenia należy uzyskać wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (ul. Przy Rondzie 7 w Krakowie, Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia). Na tym nie koniec formalności: musimy również uzyskać **numer REGON** w Urzędzie Statystycznym (ul. Kazimierza Wyki 3 w Krakowie), **numer NIP** w Urzędzie Skarbowym właściwym dla siedziby organizacji i założyć **konto bankowe** organizacji.

WNIOSKI I FORMULARZE

Formularze wniosków, które należy złożyć można pobrać ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości - www.bip.ms.gov.pl. Informacje o procedurach znajdziemy także na stronie Sądu Okręgowego w Krakowie - www.krakow.so.gov.pl.

NA CZYM POLEGA RÓŻNICA POMIĘDZY STOWARZYSZENIEM A FUNDACJĄ?

Zarówno fundacja, jak i stowarzyszenie są formami prawnymi, jednak zanim zdecydujemy się na jej wybór, warto odpowiedzieć sobie na pytanie: co jest naszym celem, do czego chcemy dążyć, jakie mamy do dyspozycji narzędzia i środki działania. Jest takie

powiedzenie, które w uproszczeniu oddaje różnicę: „Jeśli masz przyjaciół – załóż stowarzyszenie. Jeśli masz pieniądze załóż fundację”.

Funkcjonowanie fundacji różni się od stowarzyszenia na kilku płaszczyznach. Przede wszystkim, podstawą do założenia stowarzyszenia jest konkretna liczba ludzi o wspólnej wizji i pomyśle na działanie. Stają się oni członkami organizacji, a jej ideą jest zrzeszanie kolejnych osób. W fundacji takiego wymogu co do liczby założycieli nie ma, jednak potrzebne są pieniądze – fundusze, które wnosi fundator lub fundatorzy. Różnice widoczne są też w zakresie celów, które obieramy oraz strukturze organizacji. Działalnością fundacji kieruje jej zarząd i to on na co dzień podejmuje decyzje. W stowarzyszeniu również istnieje zarząd, ale najwyższą władzą jest ogół członków (Walne Zgromadzenie) – to do nich należy głos. W odróżnieniu od stowarzyszenia, fundacja nie musi mieć organu kontroli wewnętrznej. Inne są też przepisy dotyczące sprawozdawczości oraz sprawowania zewnętrznej kontroli nad organizacjami. Modelowo co do struktury stowarzyszenia i fundacji różnią się w sposób zasadniczy, choć w praktyce ich działalność może być zbliżona.

Szczegóły na stronie: www.ngo.pl w zakładce „poradnik”.

ŹRÓDŁO:

www.isap.sejm.gov.pl

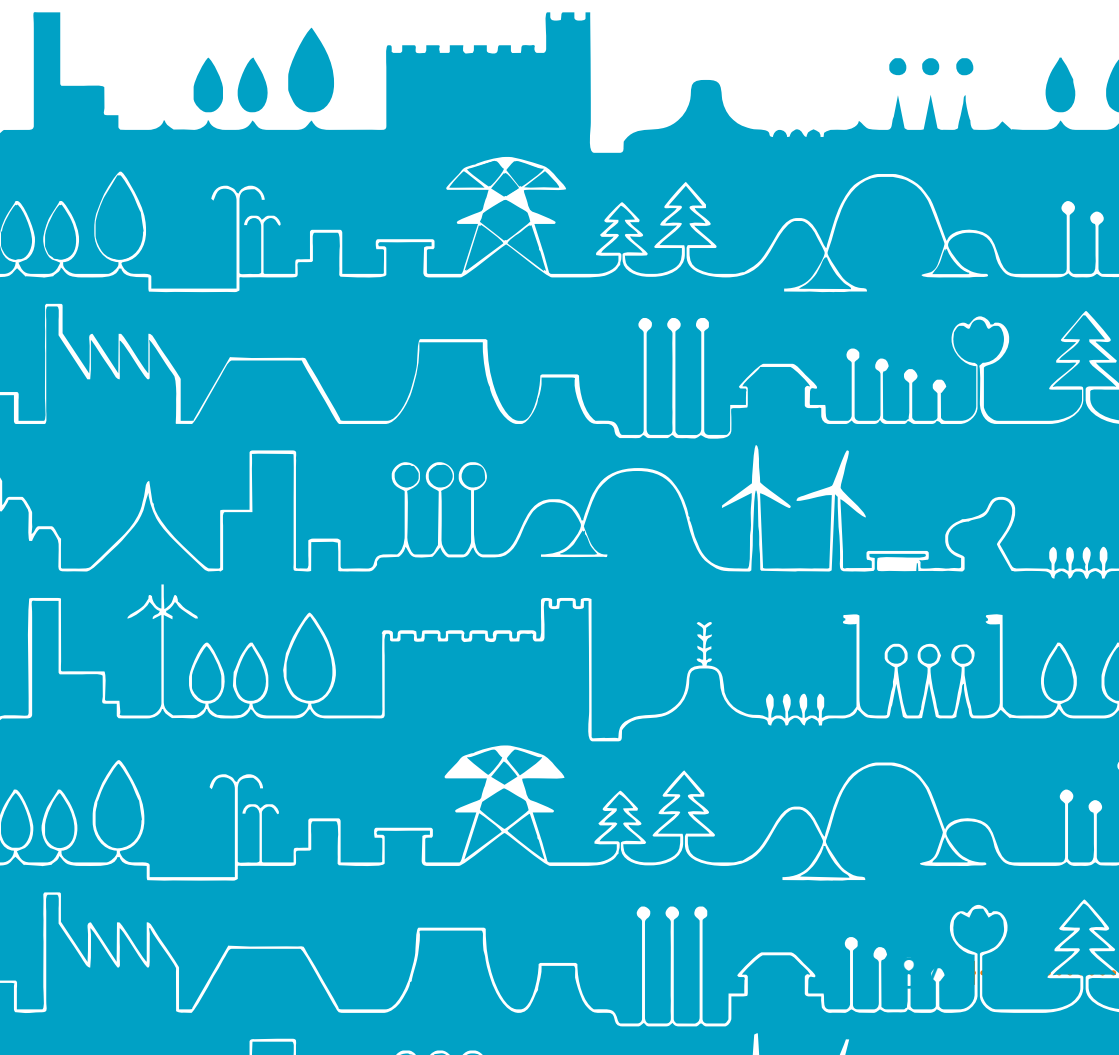
www.poradnik.ngo.pl

PODSTAWA PRAWNA:

- » Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.).
- » Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.).

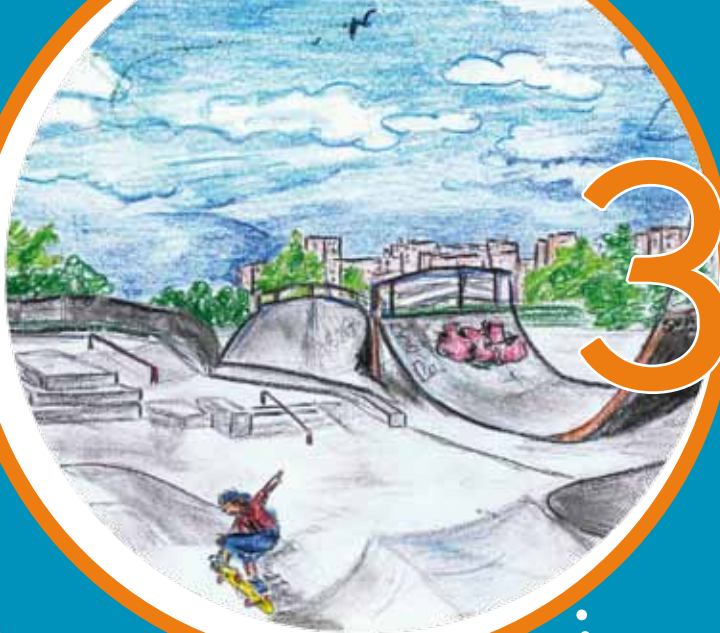
6.

Dobre praktyki i inspiracje

A stylized illustration of a city street scene. In the foreground, a large orange number '30.' is overlaid on the left side. The background shows a street with cars, buildings, and a large bridge in the distance. The style is colorful and cartoonish.

31.

32.

POLSKIE „DOBRE PRAKTYKI” AKTYWIZOWANIA OBYWATELI

Włączając się w dialog z administracją, możemy również korzystać ze wsparcia i pośrednictwa różnych organizacji społecznych. Przedstawiamy wybrane praktyki działań oraz projekty, podejmowane zarówno przez instytucje państwowe, jak i organizacje pozarządowe na rzecz aktywizowania obywateli i angażowania ich do bardziej świadomego udziału w życiu publicznym. Przykłady:

- » **krakow.naprawmyto.pl** – jest to serwis internetowy, za pośrednictwem którego mieszkańcy Krakowa mogą zgłaszać usterki, niedogodności i problemy, które widzą w swojej okolicy. Infrastruktura, bezpieczeństwo, budynki, przyroda to niektóre z kategorii znajdujących się w serwisie. W projekcie „Naprawmyto.pl” bierze udział 11 miast oraz 1 powiat. W Krakowie za jego realizację odpowiada Fundacja Plan C z partnerami - stowarzyszeniem Pracownia Obywatelska oraz Federacją Związków Gmin i Powiatów RP. Inicjatorem i fundatorem budowy serwisu jest Fundacja im. Stefana Batorego. Za granicą tego typu rozwiązania już od dawna cieszą się popularnością. W Wielkiej Brytanii działa serwis **www.FixMy-Street.com**, dzięki któremu można informować np.: o dziurach w drodze, śmieciach na placu, zdewastowanej ławce czy graffiti na ścianie.
- » **www.mamprawowiedziec.pl** – to serwis internetowy, który powstał z inicjatywy Stowarzyszenia 61. Jego celem jest dostarczanie obywatelom jak najpełniejszych informacji o osobach, które pełnią funkcje publiczne i ich działaniach.
- » Niektóre organizacje pozarządowe prowadzą tzw. **działania strażnicze**, które polegają na monitoringu np.

sposobu przyznawania lokali komunalnych, diet radnych, przestrzegania praw obywatelskich czy wydatkowania pieniędzy publicznych. Dla przykładu: „Obywatelski monitoring sądów” to projekt prowadzony przez Fundację Court Watch Polska (www.courtwatch.pl), a finansowany z programu „Demokracja w Działaniu” Fundacji im. Stefana Batorego. Celem inicjatywy jest zwiększenie świadomości prawnej obywateli. W Krakowie również można było włączyć się w projekt: przewidziano szkolenia, przygotowujące do roli obserwatora rozpraw.

- » **„Autoportret. Debaty”** – to program Małopolskiego Instytutu Kultury, którego celem było wypracowanie nowej metody uczestniczenia obywateli w kształtowaniu przestrzeni publicznej oraz stworzenie możliwości komunikacji i współpracy na linii mieszkańców – władze lokalne – architekci. Debaty społeczne stały się okazją do nawiązania dialogu i wymiany poglądów na temat zagospodarowania swojego otoczenia. (Źródło: www.autoportret.pl/category/debaty).
- » **„Projekt Społeczny 2012”** – to ogólnopolska inicjatywa zorganizowana przez Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego przy wsparciu Trust for Civil Society. Pozwoliła ona spojrzeć na Mistrzostwa Europy w piłce nożnej nie tylko jak na przedsięwzięcie sportowe, ale również wydarzenie o charakterze obywatelskim. Jednym z założeń projektu było sprawdzenie, czy obywatele są włączani w procesy decyzyjne i jak władze wykorzystują Euro 2012 do budowania dialogu i rozwoju życia społecznego. W Krakowie za monitoring konsultacji społecznych z mieszkańcami odpowiedzialna była Fundacja Instytut Myśli Obywatelskiej im. Stańczyka oraz Obywatelskie Forum Demokratyczne. (Źródło: www.fimo.org.pl oraz www.ps2012.pl).
- » **„Głos Łódzian się liczy”** – to projekt, w ramach którego mieszkańcy otrzymali możliwość decydowania o wydatkowaniu środków z budżetu osiedla i wybierania inwe-

stycji lokalnych. Nie chodziło o typowe konsultacje, podczas których obywatele dzielą się jedynie pomysłami i propozycjami. Tutaj mogli iść krok dalej – podejmować konkretne decyzje i wskazywać projekty do realizacji. Od nich zależało, na co w pierwszej kolejności zostaną przeznaczone środki, jaką część budżetu przeznaczyć na rozwiązanie danego problemu itp. Projekt realizowany był przez Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS, a finansowany był ze środków Fundacji im. Stefana Batorego. (Źródło: www.gloslodzian.pl/wp-content/uploads/2012/02/glos-lodzian_raport-www.pdf).

- » **„Decydujemy razem”** – to projekt partnerski realizowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz kilka organizacji pozarządowych. Skierowany jest do samorządów, którym leży na sercu rozwijanie partycypacji społecznej w regionie, a więc włączania obywateli w procesy decyzyjne.

ŹRÓDŁO:

www.ngo.elk.pl/_media/files/?v=files&i=333

METODY I TECHNIKI WŁĄCZAJĄCE OBYWATELI DO WSPÓŁDECYDOWANIA W EUROPIE

.....

W krajach europejskich z powodzeniem wykorzystywane są rozmaite metody i techniki, umożliwiające angażowanie mieszkańców we współpracę z władzami oraz lokalnymi środowiskami. Oto niektóre z nich:

- » **Kawiarnia obywatelska** – obywatele spotykają się na neutralnym, nieformalnym gruncie, w jakimś publicznym miejscu typu kawiarnia. W spotkaniu chodzi głównie

o to, aby się poznać i wymienić poglądami, a nie podjąć jedną, wiążącą decyzję.

- » **Panel obywatelski** – to metoda pozyskiwania przez administrację publiczną opinii obywateli. Przeprowadzana jest w sporej grupie, liczącej nawet kilkaset mieszkańców. Chodzi bowiem o zebranie jak najbardziej reprezentatywnych wniosków. Badanie ma charakter cykliczny, trwa nawet kilka lat i biorą w nim udział cały czas te same osoby.
- » **Sądy obywatelskie** – idea jest zbliżona do pracy sądów, z tym że w rolę oceniających i wydających werdykt wcielają się obywatele. Metoda ta sprawdza się w sytuacji, gdy istnieje rozdzźwięk między wizjami rozwiązania danej sprawy, zdania wśród mieszkańców są podzielone i nie potrafią oni dojść do kompromisu. Decyzja sądu obywatelskiego może być wskazówką np. dla radnych.
- » **Budżet partycypacyjny** – pozwala zaangażować mieszkańców w wyrażanie własnej opinii i wskazywanie kierunków wykorzystania publicznych pieniędzy. Analizie może podlegać budżet całego miasta, ale też fundusze niewielkich organizacji, instytucji niższego szczebla. Podczas spotkania prowadzona jest dyskusja na temat tego, jak rozdzielać środki, na co w pierwszej kolejności wydatkować, co powinno być priorytetem itp.
- » **Mystery shopping** – tzw. tajemniczy klient (z ang. *mystery shopper*) dokonuje oceny jakości świadczonych usług czy obsługi w urzędach. Nie zdradzając swych intencji, zachowuje się tak, jak przeciętny obywatel, który chce załatwić jakąś sprawę. Później dokonuje według różnych kryteriów oceny, wypełniając przygotowany w tym celu formularz. Metoda pozwala wydobyć prawdziwy obraz sytuacji, wskazać niedoskonałości i uchybienia, ale też mocne punkty, ponieważ obserwowana osoba nie wie o tym, że jej zachowanie będzie podlegało ocenie.

- » **Sondaż deliberatywny** – grupie reprezentatywnej mieszkańców przedstawia się kilka różnych rozwiązań danej sprawy. Najpierw zapoznają się z materiałami informacyjnymi na ten temat, a następnie odbywa się deliberacja. Uczestnicy rozważają wszystkie za i przeciw, zastanawiają się, która alternatywa jest najlepsza i dla czego.
- » **E-petycja** – to internetowy odpowiednik papierowych petycji. Obywatele na stronie internetowej mogą złożyć swój podpis w danej sprawie.

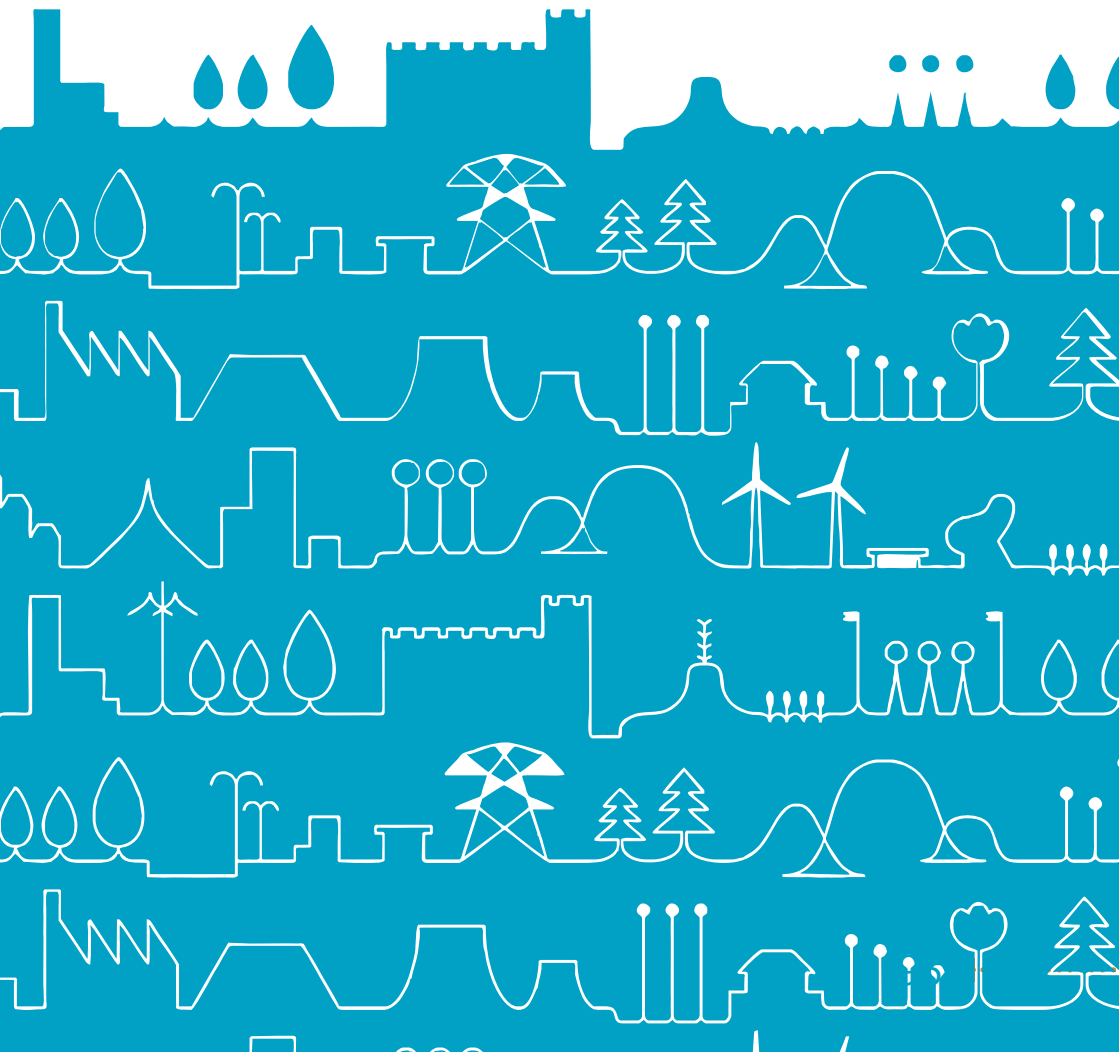
Szczegółowy wykaz zagranicznych technik dotyczących partycypacji obywatelskiej znajdziemy na anglojęzycznej stronie: www.peopleandparticipation.net.

ŹRÓDŁO:

www.ngo.elk.pl/_media/files/?v=files&i=333
www.partycypacjaobywatelska.pl
www.peopleandparticipation.net

7.

Pożyteczne adresy

35.

36.

37.

Urząd Miasta Krakowa

Pl. Wszystkich Świętych 3-4
tel. 12 616 12 00, 12 616 12 07
www.bip.krakow.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

ul. Józefińska 14
tel. 12 616 54 27
www.mops.krakow.pl

Straż Miejska Miasta Krakowa

ul. Dobrego Pasterza 116
tel. 12 411 00 45
www.strazmiejska.krakow.pl

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

ul. Wąwozowa 34
tel. 12 686 80 00
www.gupkrakow.pl

Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie

os. Złotej Jesieni 14
tel. 12 616 61 26, 12 616 61 27, 12 616 61 28
www.zbk.krakow.pl

Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie

ul. Centralna 53
tel. 12 616 70 00
www.zikit.krakow.pl

Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie

ul. Walerego Sławka 10
tel. 12 616 63 00
www.zis.krakow.pl

**Urząd Miasta Krakowa/Wydział Spraw Społecznych
Referat Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw
Społecznych MOWIS**

os. Centrum C10

tel. 12 616 78 00

e-mail: mowis@um.krakow.pl

**Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych w Krakowie
Regionalne Centrum Wolontariatu**

ul. Krasickiego 18

tel. 12 412 15 24

www.bis-krakow.pl

**Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej**

Warszawa ul. Ursynowska 22/2

tel. 22 844 73 55,

e-mail: dip@lgo.pl

Pod tym numerem i adresem udzielane są porady związane
z informacją publiczną

Bezpłatne porady prawne w Krakowie:

Biuro Porad Obywatelskich

ul. Batorego 5

tel. 12 357 36 91

email: biuro@bpo-krakow.pl

Uniwersytecka Poradnia Prawna UJ

al. Krasińskiego 18/3

tel. 12 430 19 97

email: poradnia.prawna@uj.edu.pl

Fundacja Cognosco

ul. Karmelicka 20

tel. 791 904 420

email: fundacja@cognosco.pl

Fundacja ACADEMIA IURIS
Dzieło Pomocy św. Ojca Pio

ul. Loretańska 11
tel. 12 433 51 70
email: koordynator.ksa@academiaiuris.pl

Fundacja ACADEMIA IURIS
Dzienny Ośrodek Socjoterapii „Na Lea”

ul. Lea 55
tel. 12 636 12 18
email: koordynator.kkn@academiaiuris.pl

Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie

Pl. Szczepański 5
tel. 12 421 36 08
email: kancelaria@krakow.oip.pl

Centrum Porad Prawnych i Obywatelskich

ul. Żułowska 5
tel. 12 418 77 66
email: prawo-krakow@kolping.pl

Okręgowa Rada Adwokacka w Krakowie

ul. Batorego 17
tel. 12 633 57 63
email: ora.krakow@adwokatura.pl

Poradnia Prawa Mieszkaniowego i Spadkowego Ars Legis

ul. Kremerowska 6/1
tel: 12 39 63 159
email: poradnia@arslegis.org.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
FILIE MOPS:

» MOPS Filia nr 1 (Dzielnica II i III)

ul. Rzeźnicza 2
tel. 12 430 45 46, 12 430 45 49
email: f1@mops.krakow.pl 2

- » **MOPS Filia nr 2 (Dzielnica IIV i VI)**
ul. Radzikowskiego
tel. 12 636 77 98, 12 636 77 84
email: f2@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 3 (Dzielnica IX, X i XIII)**
ul. Powstańców Wielkopolskich
tel. 12 257 00 07
email: f3@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 4 (Dzielnica XVIII)**
os. Szkolne 34
tel. 12 425 75 64, 12 425 75 82
email: f4@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 5 (Dzielnica VIII)**
ul. Praska 52
tel. 12 269 05 54, 12 269 06 37
email: f5@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 6 (Dzielnica I)**
ul. Dietla 64
tel. 12 421 61 44, 12 421 94 96
email: f6@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 7 (Dzielnica V i VII)**
Al. Słowackiego 46
tel. 12 632 66 20, 12 632 21 46
email: f7@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 8 (Dzielnica XI i XII)**
ul. Jerzmanowskiego 37
tel. 12 659 12 68, 12 659 12 86, 12 658 63 63
email: f8@mops.krakow.pl
- » **MOPS Filia nr 9 (Dzielnica XIV, XV, XVI i XVII)**
os. Teatralne 24
tel. 12 644 76 09, 12 644 80 34
email: f9@mops.krakow.pl

Użyteczne linki:

www.isap.sejm.gov.pl – internetowy system aktów prawnych
www.trybunal.gov.pl
www.krakow.pl
www.bip.krakow.pl

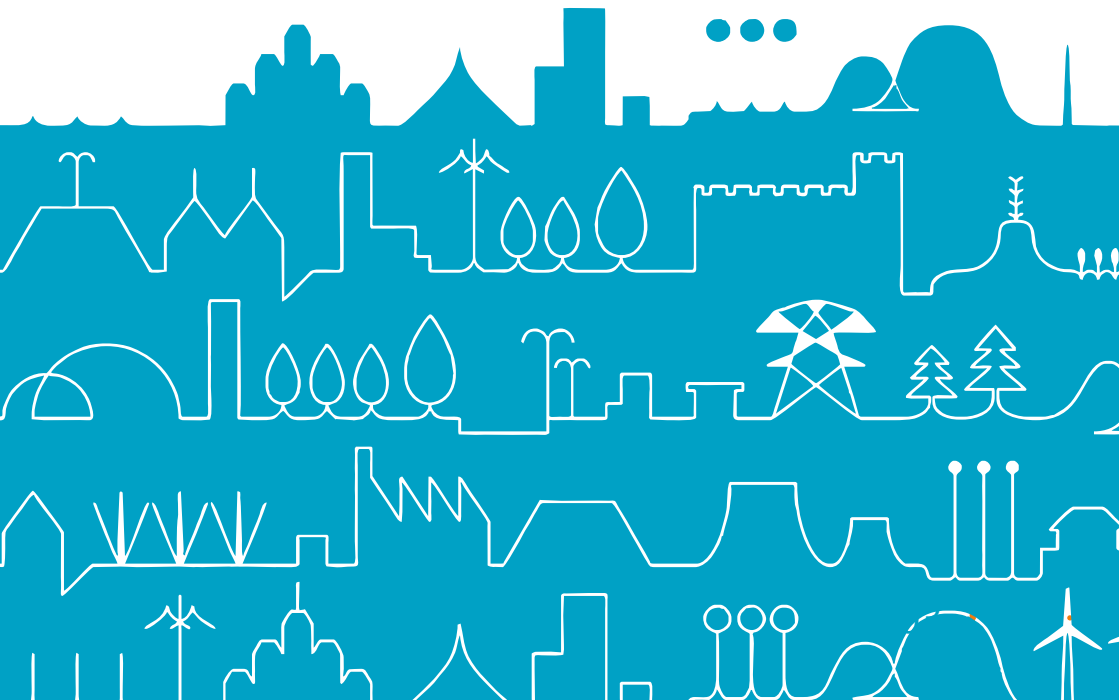
www.dialogspoleczny.krakow.pl
www.krakow.naprawmyto.pl
www.mamprawowiedziec.pl
www.ngo.pl
www.ngo.krakow.pl
www.wolontariat.org.pl
www.e-wolontariat.pl
www.partycypacjaobywatelska.pl
www.peopleandparticipation.net

Strony krakowskich Rad Dzielnic:

www.dzielnica1.krakow.pl
www.dzielnica2.krakow.pl
www.dzielnica3.krakow.pl
www.dzielnica4.krakow.pl
www.dzielnica5.krakow.pl
www.dzielnica6.krakow.pl
www.dzielnica7.krakow.pl
www.dzielnica8.krakow.pl
www.dzielnica9.krakow.pl
www.dzielnica10.krakow.pl
www.dzielnica11.krakow.pl
www.dzielnica12.krakow.pl
www.dzielnica13.krakow.pl
www.dzielnica14.krakow.pl
www.dzielnica15.krakow.pl
www.dzielnica16.krakow.pl
www.dzielnica17.krakow.pl
www.dzielnica18.krakow.pl

8.

O projekcie

Projekt realizowany jest w partnerstwie Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych i Dzielnicy Czyżyny (Urząd Miasta Krakowa) od XI 2011 do IV 2013 roku. Jego celem jest aktywizacja obywatelska mieszkańców Krakowa oraz przetestowanie inicjatywy lokalnej w 6 samorządach.

Na początku 2012 roku w 6 małopolskich gminach przeprowadzone zostaną diagnozy potrzeb społecznych i ogłoszone zostaną konkursy na projekty obywatelskie dla mieszkańców. Najlepsze z nich otrzymają dofinansowanie, a ich realizacja pozwoli na opracowanie rekomendacji dla samorządów.

W Krakowie - w Dzielnicy Czyżyny - powstało Centrum Obywatelskie, które świadczy wsparcie informacyjno-konsultacyjne i edukacyjne dla mieszkańców, grup nieformalnych i organizacji pozarządowych.

OFERTA DZIELNICOWEGO CENTRUM OBYWATELSKIEGO W CZYŻYNACH

**WIDZISZ PROBLEM I POTRZEBUJESZ WSPARCIA PRZY JEGO ROZWIĄZANIU?
CHCESZ WIEDZIEĆ JAKIE PRAWA MA KAŻDY OBYWATEL?**

Przyjdź, zadzwoń, napisz

Punkt Obsługi Inicjatyw Społecznych i Obywatelskich
zaprasza:

MIESZKAŃCÓW którzy chcą dowiedzieć się jak:

- » budować więzi międzysąsiedzkie,
- » mobilizować innych do działania,
- » zostać wolontariuszem,
- » załatwić konkretną sprawę.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I GRUPY NIEFORMALNE

na konsultacje specjalistyczne z zakresu:

- » formalno-prawnych aspektów funkcjonowania organizacji,
- » zarządzania organizacją pozarządową,
- » gdzie i jak pozyskać fundusze na działania,
- » księgowości i inne wg potrzeb.

JESTEŚ AKTYWNY I CHCESZ REALNIE ZMIENIAĆ SWOJĄ OKOLICĘ? CZUJESZ POTRZEBĘ WSPÓŁDZIAŁANIA Z INNYMI?

Weź udział w cyklu edukacyjnym

Akademia Aktywności Społecznej i Obywatelskiej

8 dni szkoleń dla mieszkańców Krakowa, którzy chcą podjąć i zaplanować działania społeczne.

PROGRAM:

- » formy i możliwości podejmowania aktywności obywatelskiej,
- » rola liderów i animatorów społecznych,
- » skuteczna komunikacja i współpraca,
- » badanie potencjału i potrzeb środowiska,
- » planowanie pracy w środowisku lokalnym.

I edycja: **IV-VIII 2012**

II edycja: **I-IV 2013**

CHCESZ ZABRAĆ GŁOS W SPRAWACH WAŻNYCH DLA CIEBIE I TWOJEGO OSIEDLA, DZIELNICY?

Spotkania mieszkańców Czyżyn z Radnymi

Fora Dialogu Obywatelskiego

W każdym kwartale od 2012 roku zapraszamy do dyskusji na jeden z tematów: „Zagospodarowania przestrzennego w Czyżynach”, „Bezpieczeństwa”, „Dzielnicy przyjaznej: seniorom, młodzieży, maluchom”.

DZIELNICOWE CENTRUM OBYWATELSKIE:

Dyżur konsultanta w **każdy wtorek** w godzinach od **16.00** do **19.00**

Biuro Rady i Zarządu Dzielnicy Czyżyny, Os. Dywizjonu 303 nr 34

Dyżur telefoniczny **pon-pt** w godzinach od **10.00** do **14.00** nr tel. **12 412 15 24**

email **biuro@bis-krakow.pl**

Aktualności **www.samorządzinicjatywa.pl**

Zapraszamy na **bezpłatne porady prawne dla mieszkańców** od kwietnia do grudnia 2012 roku w **każdy wtorek** w godzinach od **17.00** do **19.00** w siedzibie Biura Rady i Zarządu Dzielnicy Czyżyny, Os. Dywizjonu 303 nr 34.

AUTORKI I AUTORZY ILUSTRACJI:

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 155 im. św. Jadwigi Kólowej w Krakowie i Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 14 im. św. Brata Alberta - Adama Chmielowskiego, Gimnazjum nr 36 w Krakowie.

1. **Renata Walaszek**, Gimnazjum nr 36, ZSO 14, Kraków
2. **Klaudia Kowal**, klasa IA, Gimnazjum nr 36, ZSO 14, Kraków
3. **Kamila Wnęk**, klasa IA, Gimnazjum nr 36, ZSO 14, Kraków
4. **Magdalena Frączyk**, klasa IVB, SP 155, Kraków
5. **Dagmara Muzyk**, klasa IVB, SP 155, Kraków
6. **Laura Luksa**, klasa IVC, SP 155, Kraków
7. **Weronika Łukianiuk**, SP 155, Kraków
8. **Angelika Maciejowska**, SP 155, Kraków
9. **Katarzyna Kuźniarowska**, klasa VIA, SP 155, Kraków
10. **Tomasz Gargula**, klasa VB, SP 155, Kraków
11. **Justyna Dec**, klasa VC, SP 155, Kraków
12. **Piotr Lenart**, klasa VA, SP 155, Kraków
13. **Iga Janus**, klasa IVC, SP 155, Kraków
14. **Justyna Kowal**, klasa VC, SP 155, Kraków
15. **Wojciech Bielecki**, klasa VB, SP 155, Kraków
16. **Natalia Zdebska**, klasa IVC, SP 155, Kraków
17. **Aleksandra Gonera**, klasa IVB, SP 155, Kraków
18. **Gabriela Derszniak**, SP 155, Kraków
19. **Zuzanna Stelmach**, klasa IVC, SP 155, Kraków
20. **Karolina Kotyza**, klasa IIC, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
21. **Ola Kwiatkowska**, klasa IIB, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
22. **Darek Gawlik**, klasa IA, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
23. **Ryszard Różański**, klasa IIA, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
24. **Kuba Czmil**, klasa IA, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
25. **Gabriela Gawlik**, klasa IA, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
26. **Sara Cyganik**, klasa IIC, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
27. **Julia Pabjan**, klasa IIB, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
28. **Karolina Sikora**, klasa IIB, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
29. **Patrycja Krawczyk**, klasa IIB, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
30. **Klaudia Kita**, klasa IIB, Gimnazjum nr 36, ZSO14, Kraków
31. **Sandra Zając**, klasa IA, Gimnazjum 36, ZSO14, Kraków
32. **Patrycja Kula**, klasa IIB, Gimnazjum 36, ZSO14, Kraków
33. **Anna Forystek**, klasa IIA, Gimnazjum 36, ZSO14, Kraków
34. **Paulina Kuś**, klasa IIA, Gimnazjum 36, ZSO14, Kraków
35. **Anita Dzioba**, klasa IIB, Gimnazjum 36, ZSO14, Kraków
36. **Pamela Lisek**, klasa IIA, Gimnazjum 36, Kraków
37. **Katarzyna Rząsa**, klasa IVB, SP 155, Kraków.

O FUNDACJI BIURO INICJATYW SPOŁECZNYCH

Jesteśmy niezależną organizacją pozarządową, której misją jest budzenie aktywności obywateli, organizacji i społeczności lokalnych. Świadczymy bezpłatnie wsparcie informacyjne, konsultacyjne i szkoleniowe.

NASZYMI DZIAŁANIAMİ:

- » wspieramy organizacje pozarządowe i oddolne inicjatywy mieszkańców,
- » animujemy współpracę wewnątrz i międzysektorową,
- » promujemy postawy obywatelskie.

Jesteśmy zaangażowani w działalność Krakowskiego Porozumienia Organizacji Pozarządowych, współpracujemy w szczególności z samorządami i organizacjami pozarządowymi. Od 2009 roku należymy do Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT.

KONTAKT:

Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych
ul. Krasickiego 18 I p,
30-503 Kraków

tel/fax 12 412 15 24, 12 418 00 77

email: biuro@bis-krakow.pl

www.bis-krakow.pl

Partnerzy projektu „Samorząd z inicjatywą”

ISBN 978-83-935392-0-8